1860

Säkeniä

A. Oksaselta.

I.

Yliopiston Kirjasto
1934
Universitets Biblioteket

Säkeniä,

Kokous runoutta

A. Oksaselta.

Ensimäinen parwi.

(Myödään Yli=oppilaisten rakennuksen hyödyksi.)

Helsingissä,

Suomal. Kirjallis. Seuran kirjapainossa, 1860.

Imprimatur: *L. Heimbürger.*

Säkenet.

Syksyn kolkko, synkkä ilta
Kattaa kaupungin ja maan,
Raskahasti rannan aalto
Wastaa kunsten huminaan.

Kunsten alla seisoo suojus,
Sepä katto-torwestaan
Sukkelasti suitsuttawi
Säkeniä ilmahan.

Säkenet ne säihkyellen
Tuulen kanssa tanssiwat,
Heloittawat hetken aian,
Tuikahtawat, — sammuwat.

Lämmintä ei niistä lähde,
Walkene ei walju yö,
Mut ne kertoo, kuinka siellä
Ahkera on alla työ.

Kaikuwalla kalkkehella
Seppä rautaa kuonnuttaa,
Painawilla palkehilla
Taaskin tulta tuprunuttaa.

Säkeniä uusi sarja
Lentää yöhön sankeaan,
Kylän lapset seisottuwat
Noita tuossa katsomaan.

Säkenell' ei pitkä kaari
Ole ilma=matkoaan,
Tulen waan saa syttymähän
Käyden tulta=ottawaan.

Näinpä, lauluni, sä lennä
Säkenenä säihkyten,
Nuorten mieltä miellytellen,
Sytytellen, sammuen.

Ehkä saisit laulun innon
Nutta tulta leimuumaan
Sydämissä Suomalaisten
Yli kaiken Suomenmaan.

Marras=kuussa w. 1860.

I.

Sawolaisen laulu.

Mun muistun mieleheni nyt
Suloinen Sawon=maa,
Sen kansa kaikki kärsinyt,
Ja onnehensa tyytynyt,
Tää armas, kallis maa!

Kuin korkeat sen kukkulat,
Kuin waarat loistoiset!
Ja laaksot kuinka rauhaisat,
Ja lehdot kuinka wilppahat,
Kuin tummat siimehet!

Sen salot kuin siniset on,
Puut kuinka tuuheat,
Ja kuin humina hongikon,
Syw' on ja jylhä, ponneton,
Ja tuulet lauhkeat!

Ja kussa tähdet tuikkawat
Kowalla talwella,

Ja kussa Pohjan walkeat
Suloisemmasti suihkawat
Kuin Sawon taiwaalla?

Tok yhtä wielä muistelen,
Sen suihke armaampi,
Se silmä on Sawottaren,
Johonka taiwas loistehen
Ja sinens' yhdisti.

Me emme liioin kerskuko,
Sanomme kumminkin:
Muu Suomi, ellys ilkkuko,
Jos meill' on hoikka kukkaro,
Jos köyhiks' keksittiin.

Useinpa pelto kultainen
Se sulla kellerti,
Kuin meidän waiwan, wiljehen
Kumohon löi wihollinen
Ja poltti tuhkaksi.

Ja monta kertaa sattui niin,
Kuin meitä wainot löit,
Kuin waimot, lapset kaadettiin
Ja miehet sortui sotihin,
Sä rauhan leipää söit.

Jos kielin woisi kertoa
Näkönsä wanhat puut,

Ja meidän waarat wirkkoa,
Ja meidän laaksot lausua,
Sanella salmen=suut;

Niin niistäpä useampi
Hyw' ois todistamaan:
„Täss' Sawon joukko tappeli
Ja joka kynsi kylmeni
Edestä Suomen=maan!"

Siis maat' en muuta tietää woi
Sawoa kalliimpaa,
Ja mulle ei mikään niin soi
Kaikesta, minkä Luoja loi,
Kuin: „armas Sawon=maa!"

Suomalainen sonetti.

Ei tainnut wanha Wäinämöinen luulla,
Ett' oisi kenkään laulajoista meillä
Soweltuwa sonettien siteillä
Runon tekoon Kalewalaisten kuulla.

Ei istukaan käkömme mandel=puulla,
Ei Laurat meitä kohtaa kirkko=teillä; —
Ei ihme siis, jos Pohjolan rämeillä
Ei soi sonetti Arnolaisen suulla.

Suloinen kuulla kuitenkin tuo oisi,
Ja siitä Suomalainen toiwojensa
Tulelle uutta kiihoitusta toisi,

Jos kautta näiden laulu-kahlettensa
Sen kieli, halwaksi hawaittu woisi
Siteistä muista päästä irrallensa.

Suomen walta.

Nouse, riennä, Suomen kieli,
Korkealle kaikumaan!
Suomen kieli, Suomen mieli,
Niiss' on suoja Suomen-maan;
Yksi mieli, yksi kieli
Wäinön kansan soinnuttaa.
Nouse, riennä, Suomen kieli
Korkealle kaikumaan!

Suomalaisen kuokka, aura
Kyntäneet on Suomen-maan;
Kaswoi wehnä taikka kaura,
Maa on meidän perkamaa.
Kelläs täss' ois äänen wuoro
Meidän maata johdattaa?
Nouse siis sä, Suomen kieli,
Korkealle kaikumaan!

Suomalainen yksin kesti
Ruton, näljän aikana,
Yksin miekallansa esti
Wihollisen maastansa;
Suomalain siis yksin käykön
Käsin ohjiin onnensa.
Nouse, nouse, Suomen kieli,
Korkealle kaikumaan!

Äänis=järwi, Pohjan=lahti,
Auran=rannat, Ruijan=suu,
Siin on, Suomalainen, mahti,
Jok' ei oo kenenkään muun,
Sillä maalla sie oot wahti;
Älä ääntäs' halweksu!
Nouse, riennä, Suomen kieli,
Korkealle kaikumaan!

Silloin saisi Tuoni tulla.

Milloin saisi Tuoni tulla,
Mua kuolema kohata?

Silloin saisi Tuoni tulla,
Sulo kuolema kohata,
Kuin tuo tyttö suuta soisi.

Ja silloin saisi Tuoni tulla,
Kowa kuolema kohata,
Kuin loppuisi laulaminen,
Wäsähtäisi wirren wirta.

Ja silloin saisi Tuoni tulla,
Armas kuolema kohata,
Kuin näkisin näännyksistä
Suomen=maani suoriawan,
Kuin kuulisin Suomen kielen
Suomen kaiken kansan suusta.

Tuopa tuopi tuiman tunnon.

Nurmell' on jo nukka päällä,
Päällä kaunis peittehensä,
Peittehellä päiwän immet,
Aurinkoisen armahaiset,
Kukat kaikilla keoilla,
Lehti täysi jo lehoissa.

Jopa lammin lämmin laine
Likistäwi rantoansa,
Ilta=wirttä weisoawi,
Kullallensa kuiskuttawi,
Kunne kulta nukkunewi,
Kaunis maa makaelewi,

Kunne itsekin ihana
Armas aaltonen nukahti,
Kullan wierehen wäsähti.

Jopa linnut laulelewat,
Käköset kukahtelewat;
Mitä linnun laulaminen,
Mikä käellä kukunta?
— Toiwon tult' on rinta täysi,
Lemmen liekkiä powensa,
Toiwo kultansa tuloa,
Armahan alenemista,
Mieli muiskujen mehua,
Suloisuutta suuta=saannin.

Kaikki on riemu, kaikki rakkaus,
Kaikki kultien kujerrus,
Kaikki autuas ilonen,
Taiwahan tulen palanta;
Missä toiwo, siinä täyttö,
Missä laulu, siinä wastaus.

Tuota kuuntelin ja katsoin,
Katsoin kurja kaiken yötä,
Iloni alas aleni,
Aleni kuin allin mieli
Uiessa wilua wettä,
Toiwoni tuli tukehtui,
Sammuiwat suloiset suonnat,
Mieleni matala mustui,

Syämeni surkastihen,
Silmästä wetonen wieri,
Kyynel kulki kaswoilleni.

Mikä toi sen tuiman tunnon,
Mikä mustan miel'=alani?

Tuopa tuopi tuiman tunnon,
Tuo ainakin mustan mielen:
Milloinhan sulawi Suomi,
Milloin Suomessa syämet,
Konsahan kewät tulewi,
Konsa hanget lähtenewi
Suomen poikien powista,
Werestä wiluisen kansan!

Miksikä aina suret?

Immyt ainoseni, joka toiwoni tähtenä tuikat,
Suomeni, miksikä niin suret ain', mitä silmäsi aina
Kylpewi kyynellen, wirtana wuotawi waan?
Miksikä mustin huntuisin sinä poskesi peität,
Silmäsi myös sulon et loistaa ilmahan suo?
Miksikä kuitenkin pimeälläkin yöllä mä aina
Kaipaus=wirsiä sun kuulen soittawasi?
— Surkea kohtalonen omp' armahaselleni luotu,
Riemu sen riutunut on, toiwo on waipunut myös.
Woipas, kuink' usehin kowan ankarat kuormat, Luoja,

Lapsilleis latelet, wienot he pois menehtyy!
Wienot he pois menehtyy, waan waipuinkin kätösensä
Nostawat taiwohon päin, sielt' apuaan anoen. —
Jos rakkauteni kyllä waan ois, niin kohtapa kaihot,
Piikani, poskiltais pilwinä pois pakeneis;
Jos waan toiwot nuo toteneisiwat lämpimät, armaat,
Kohtapa kuultawa ois sullekin aurinkonen;
Ei suinkaan idän ankarat tuulet pääsisi sulta
Kukkia kaatelemaan, ruusuja ryöstelemään,
Ei suinkaan suru=wirtesi silloin särkisi syöntäin,
Lounas laukkea=suu laulasi lempeä waan. —
— Turhaan taidan toiwoa, tyhjäpä tuskani lience,
Uskoni pilween käy, sammuu rakkauskin.
Koitar oi, joka oot tulewaisien aikojen neito,
Wirkko'os wienollen, lausuos lempeä nyt:
Onkopa sun sen armahan aamun poskia käsky
Kullin kultailla, käsky rusoin punata,
Aamun sen, jona sais tuhat=wuotisen huolien itkun
Suomeni sammuttaa, uutt' elämist' alottaa,
Päiwän sen, jona tyttöni tuskia=huokuwa rinta
Pääsisi kerrankaan riemua laulelemaan?
Jos päiwyt tämä walkenew' ois, niin kylläpä silloin
Maaliman hämmästäis Suomeni suur' sulosuus,
Hämmästäis ihanuus, ja se kullaistain kumarrellen
Painusi polwilleen, sammusi sen sätehiin.
Mies polonen minäkin, jopa warmaan saattasi silloin
Riemuksi muuttauta mieleni murheet kai,
Pannen pois suru=soittoni woisin ma huoleta huutaa:
„Laske, Luojani, nyt lapsesi pois lepohon!“

Aunna wuonna 1853.

Woi kuinka usmat raskaat, summat
Nyt kaiken ilman täyttäwät!
Woi kuink' on taiwaan tähdet tummat,
Ja pilwet päiwän peittäwät!

Näin Maa salaisten huoliensa
Sumuja huokuu yksinään,
Ja paljoutta waiwojensa
Wälistä ratkee itkemään.

Juur' tällä lailla ihmisyyden
Nyt surun sumut peittelee.
Ken näiden arwannee syywyyden,
Luwun ja määrän laskenee!

Pimeyden walt' on joukkoinensa
Lihan ja muodon ottanut,
Pahuuden herra istuimensa
Isosti ilmi nostanut.

Sen istuimen alaisimeksi
Hän ihmisyyden kahlitsee,
Ja jalkojensa astuimeksi
Walosi, Herra, wangitsee.

Kuitenkin tiedän tarkoillehen
Ja toivon turwallisesti:
Et unhota unohduksehen
Ikuiseen ihmisyyttäsi.

Sä muistat kaikki kyyneleemme,
Kuin koston päiwä walkenee,
Ja juotat ne wihollisemme,
Ken niille nyt myhähtelee.

Ja muistat, kuinka monta kertaa
Hän meihin miekan syösnyt on,
Ja waikk' ei aina näykään werta,
Sydän se tyhjäks' juosnut on.

Kuin liian suuren huolten painon
Sä päällemme näät karttuwan,
Ja kuin wihollistemme wainon
Näät meitä liioin sortawan;

Juur' silloin, silloin, Herra, Sulta
Jo loppuu pitkä-mielisyys;
Kowasti silloin isket tulta,
Ei kestä konnain ilkeys.

Kumohon silloin kaikki kaatuu
Walois pyhän wiholliset,
Ja niiden neuwot maaksi maatuu,
Jos olkoot kuinka loistoiset.

Tät' aikaa meidän ootellessa
Sä meihin nöyrä mieli luo!
Ja maalla myrskyin raiwotessa
Sä rauha Suomellesi suo!

M. A. Castrén'in haudalla, 12:nä p:nä touko=kuuta w. 1852.

Yli=oppilaisten puolesta *).

Tähdetön yö hälwetä alkoi hiljaa,
Aamu=ruskon alkoiwat posket koittaa,
Loistamahan jo Pohjanki maita nousi
Aurinko tiedon.

Niin se auringoinenpa armahimman
Loi ja kirkkaimman sätehensä kohden
Suomen synkän muistoja, muinais=teitä,
Kieliä kohden.

Tuonpa tumman Tuonelan impi keksi,
Päästi kaulaltaan suru=hunnun mustan,
Kohta hunnullaan sätehen sen tempais,
Wei Manan maahan.

---

*) Runo=mitta tässä laulussa on latinaisen laulun: Integer vitæ.

Kyynel=silmin huoliwa Suomi seisoo,
Poian parhaimmansa nyt peitti hautaan,
Miehen parhaan, tietäjän taitawimman,
Ystäwän uljaan.

Weljet! pois on johtaja meiltä mennyt,
Pois, jok' oksat karsi ja tiemme neuwoi,
Jonk' ois turwin rientomme reimu ollut,
Woittomme warma.

Hälle patsaan nostamme, kuin lupaamme:
Miehundella lempiä synnyin=maata,
Helleydelläpä hoitaa äitin=kieltä,
Kuin teki Castrén.

Päälle=kirjoitus Pyhän Henrikin muisto=patsaalle Rokemäellä.

Tässä saarnasi Sanoa,
Lunastusta lausui kerran
Pyhä hurskas Henrikkimme,
Suomen piispa ensimäinen.
Sana tuotti siunauksen,
Kantoi kunnihin hedelmän,
Jost' on Herralle ylistys,
Henrikille muisto=patsas.

Kreikkalaisen wala.

Menneestä wuosi=sadasta *).

Kuin kauan, Palikarit, kuin kauan aiomme
Kuin karhut yksin käydä me rotkoiss' wuortemme?
Kuin kauan metsiss' olla ja piillä aina näin?
Ja wanhempamme jättää ja lapset, synnyin=maan,
Myös hellät mielen=liitot ja tunnot unhottaa?
Yks' hetki kallihimpi on olla walloillaan,
Kuin wuotta wiisi=kymment' on orjan kahleissaan;
Elo kurja se, kuin täytyy waan aina peljätä,
Ett' eikö päätäin poikki jo kohta lyötetä!
Siis yhtykämme kaikki! Jo aika tullut on!
Ja ristin päällä liitto lyökämme wilpitön.
Niin nostakamme kättä me kaikki wannomaan
Nyt Luojan wahwan kautta ja kaikki=waltijaan:
„Sen wannon sulle, Herra: ei hirmu=haltija
Mun niskoani koskaan woi maahan kuonnuttaa,

*) Tämän laulun tekijä oli mainio runoilija Rhigas, joka sekä laululla että työllä nerollisesti otti osaa Kreikkalaisten wapautus=yrityksissä menneen wuosi=sadan lopulla, waan Itä=wallan hallituksen kawaluudesta wiimein joutui Turkkilaisten käsiin ja eläwältä sahattiin neljään kappaleesen. Palikariksi kutsuttiin niitä Kreikan=maan asujia, jotka syystä eli toisesta pakosalla oleskellen sen wuoristoissa elättiwät henkeänsä Turkkilaisia ryöstämällä ja oliwat niiden katkerimmat wiholliset.

Mua pakko ei, ei pyyntö saa häntä kuulemaan,
Ei uhkaus eikä kulta, jos kaiken maa=ilman.
Niin kauan kuin ma liikun ja allani on maa,
On mulla yksi toiwo: tuo Turkki turmella.
Ma orjan=luonnon murran ja kahleet synnyin=maan'
Ja tappelussa seison ain' läsnä johtajaan'.
Jos rikkoisin tään liiton, mua taiwas rankase,
Ja luhdo luuni tuhkaks' ja tuuleen wiskele!"

Wirolaisen walitus.

Enpä tuohon tuskastuisi,
Pahastuisi pakko=työhön
Enkä kaskea kajoisi,
Palon polttoa pakene.
Waan ma tuskastun talohon,
Pahastun howin pahoihin,
Kajoan kowan kuria,
Kowan ilkeän isännän,
Suuta suuren Saksalaisen,
Kättä korkean komannon. —
Woi sinua Wirolainen,
Wirolainen waiwalainen!
Punaiset on herran portit,
Herran ukset hurmehiset
Werestä Wiron urosten,
Wiron poikien punasta.

Miehet rauoissa rujuwat,
Wirot wertensä wilussa,
Pojat pauloissa pahoissa,
Toiset tyrmien tuhossa.
Immet itkien matawat,
Walittaen wanhat waimot
Armoa anelemahan,
Huojennusta huutamahan
Herralta kowan kowalta,
Isännältä ilkeältä.
Isäntä ulos ajawi,
Herra heitti huonehesta,
Rengillänsä ruoskittawi,
Passarillansa panetti
Armojen anelijoita,
Hakijoita huojennuksen. —

Min kana munan muniwi,
Se on syöä Saksalaisen;
Minkä lammas lapsen saapi,
Se on paistiksi pahalle;
Lehmä wasikan walutti,
Herttaisen härän Heluna,
Ottipa, osasi senkin,
Riisti raukalta Wirolta;
Tamma warsansa tekasi,
Orihin olille saatti,
Ori Saksan reen etehen,
Saksan suitsiteltawaksi;
Äiti poian tuuitteli,

Turwaksensa toiwotteli,
Sinnepä sekin sekautui,
Orja= olkosi pojiksi;
Päiwät wiettäwi pelossa
Rukoellen ruoskijoita,
Yöt unettomat wesissä
Rukoellen Luojoansa,
Luojalta lohutustansa,
Kullan kuoleman tuloa. —

Paha on päähän pääseminen,
Tuima aikahan tulenta;
Tulta tuoahan howissa
Howin leipänä etehen,
Itkua oluet siellä,
Wiinansa halu=wesiä,
Kipunoit' on kakkaransa,
Witsoja wero=palansa.

Jos ma pääsisin pahasta,
Pahan pauloista pahoista;
Pääsen tuimasta tulesta,
Hukan hirweän kiasta,
Pääsen karhun kainalosta,
Hauin suuren hampahista.
Jos ma pääsisin howista,
Herran linnan liepeheltä,
Et sinä enämpi milma
Koira kirjawa purisi,
Etkä päälleni enämpi

Kawahtaisi koira musta.
Tehkös liitto koiraseni,
Luja liitto laatikamme,
Ett' etten enämpi hauku,
Purisi kowan kowasti,
Niin minä lihoa toisin,
Kakut kantaisin eteenne,
Kainalossani Kokille,
Huiwillani Hurttaselle,
Simolle hihan sisässä,
Pennulle poweni päällä.

II.

Marian murhe.

Murehella haikealla
Seisoi äiti ristin alla,
Johon poika naulitaan.
Sydän sykki surkeasti,
Kyyneleitä katkerasti
Silmä wuosi tulwanaan.

Woi sen tuskaa werratointa
Waiwattaissa wiatointa
Ainokaista poikaansa!
Woipa määrää huokausten,
Kuin hän seisoi rinnatusten
Ristin kanssa rakkaansa!

Ken ei itkun pisaroita
Wuodattaisi katkeroita
Tätä huolta nähdessään!
Kuinpa äitin neidellisen
Poika hurskas, taiwaallinen
Käytetähän kärsimään!

Jesust' äiti pilkattawan
Näki, ynnä kiusattawan
Synnin tähden maa=ilman;
Kuuli hänen ristin alla
Riutuenkin siunaamalla
Kiusaajansa kostawan.

Woi sit' äitin kärsimystä!
Hänen kanssans' yhdistystä
Etsiä minun pitää;
Palawalla sydämellä
Kyyneleillä kylwetellä
Herran ruumista pyhää.

Poweheni, äiti, paina
Haawat wuotamahan aina,
Joita wuosi poikasi,
Wuosi ruoskin suomittaissa
Sekä ristin=naulittaissa
Tähden suurten syntini!

Häntä tahdon katsastella
Hartahasti huokaella
Päiwieni päätteesen.
Kyynelteesi kumppaliksi
Ja surusi toweriksi
Jään mä ristin juurehen.

Mua ellys eroittako,
Luotasi pois luowuttako,

Pyhä, puhdas impyinen.
Weisata walitus=wirttä
Tahdon, ja syleillä hirttä,
Joll' on poikas' ainoinen.

Mua hänen haawoissansa
Hautele ja waiwallansa
Poies päästä synnistä,
Häntä kuulemaan kehoita,
Taiwahan taloon osoita
Wiimeisenä päiwänä!

Ristinsä tukeni olkoon,
Kuolostansa mulle tulkoon
Turwa wahwa Tuonelaan,
Että Luoja armahtaisi,
Sielu kurja onnen saisi,
Käydessäni kuolemaan!

Koston päiwä.

Koston päiw' on julma, suuri,
Silloin murtuu luonnon muuri,
Tietäjät näin lausuu juuri.

Silloin kaikki hämmästywi,
Luodut kaikki peljästywi,
Tuomari kuin lähestywi.

Enkelit ne torwillansa
Kutsuu kuolleet haudoistansa
Saamaan palkan Luojaltansa.

Luonto, kuolo kauhistuwi,
Syntis=parka surkastuwi,
Tuomari kuin julmistuwi.

Luku silloin lasketahan,
Teot tarkoin tutkitahan,
Kaikki kyllin kostetahan.

Ja kuin päätös annetahan,
Pahat silloin rangaistahan,
Hurskahat ne armaitahan.

Kuinkas, kurjat, wastannemme,
Kuinka puoltamme pidämme,
Ken on puollus=miehenämme?

Herra suuri, woimallinen,
Ole mulle armollinen,
Tuomarini turwallinen!

Jesu armias, tuskallasi
Ostit mun ja waiwallasi,
Ota siis nyt kansahasi!

Wertä tähteni hikosit,

Jumalunudestas' erosit,
Kuoleman wäen kirosit.

Waikk' on kaikki kirjassasi,
Kuitenkin sä armostasi
Armahtele lapsiasi!

Sydäntäni synnin waiwa
Niinkuin Tuonen toukka kaiwaa,
Parane ei tunnon haawa.

Keksithän Marian huolen,
Muistit ryöwärinkin puolen,
Muista muakin, kuin kuolen!

Ansiot' ei ole mulla,
Waan on armoa Sinulla,
Anna mun tyköösi tulla!

El' eroita karjastasi,
Laske lammas=laumahasi
Oikealla puolellasi!

Ilkeät ulos sä heitä,
Katuwia, Herra, meitä
Kurjia poweesi peitä!

Wiimeksi rukoilemalla
Pyydän, että hurskahalla
Suot mun kuolla kuolemalla

Kuolin=wirsi.

Jo loppuwi elämäni,
Lähelle kuolon rantaa
Mun joudutti elon joki,
Ja Luojan luokse kantaa.
Ilo elon on arwoton,
Ei onnea woi antaa.

Sun, aurinko, mua walo
Jo kyllin loisti aiwan;
Sä maa=ilmaan sädehti waan,
Mä päätän kaiken waiwan,
Ja päätän työn, tawoitan yön,
Ja maalle lasken laiwan.

Ja taiwahan, sen kuultawan,
Te tähdet tuikkawaiset,
Ja kirkkahat ja kiiluwat
Te pallot kulkewaiset,
Nyt jäätkätte hywästi te,
Alati loistawaiset!

Ja sadottain, tuhansittain
Hywästi laakso huolen!
Sä marras maa ja maa=ilma,
Kernaasti teistä kuolen,

Te pettäen jo ammuitten
Minuhun synnin nuolen.

Te kuuluisat ja hohtawat
Howit ja herras=huoneet,
Ei kultanne, ei hohtonne
Iloa mulle tuoneet,
Ne kuoloa ja hautoa
Paremmiksi ei luoneet.

Ja neitonen, petollinen,
Sä, jonka kaunis kaula,
Jon poskuet, ne kukkaiset,
Minulle oli paula,
Sun silmäsi myös sammuwi
Kuin tulen syömä taula.

Niin päätäki nyt tanssisi
Ja hullu hekkumasi,
Kuin kuoleman saat sanoman,
Pitää sun kaatumasi;
Hän julma on ja armoton,
Ei anna arwellasi.

Ei herkuista suloisista
Minulle liene este,
Nyt karkoittaa ei kuolemaa
Woi wiina=marjan neste,
Ja soittoja paraimpia
On kuulla arkun weste.

Pois tuoksuiset haju=wedet,
Ei niistä kuolewille!
Ne hekkumat waan nostawat
Himoja ihmisille.
Mun ruumiini se herkuksi
Jää Tuonen toukkasille.

Ja arwoisuus ja kuuluisuus
Ne turhilta nyt näyttää,
Kuin arpansa lyö kuolema,
Ken niillä maksun täyttää?
Ja ansiot ja palkinnot
Maan hulluja waan käyttää.

Ja ystäwät te ylpeät,
Towerit mull' iloissa,
Pois aikamme menetimme
Me maa=ilman menoissa;
Waan kauhea on kuolema
Elettyä himoissa.

Ja ruumis sä, hywästi jää,
Sä maahan wiet nyt maamme!
Mut puolella taas toisella
Me yhdistyä saamme,
Ja riemumme tai tuskamme
Me keskenämme jaamme.

Kaste.

Arapian erä=maan rajalla
Wuoren rotkossa asuskel' aikaan
Entiseen erokas Eukaristo.
Kaikille hän lauha olj ja tyyni,
Tutuille ja tuntemattomille,
Myöskin paljon kärsinyt ja nähnyt,
Ja sentähden nöyrä nuhteissansa,
Lempeäinen lohdutuksissansa;
Josta kansa häntä kuulemassa
Läheltä käwi usein, kenenkä
Mieltä murhe liioin ahdisteli.

Tulipa hänen tyköönsä kerran
Waimo wasta=syntynnyttä lasta
Käsi=warrellansa kantawainen;
Kalweat olj kaswot kantajalla,
Kahta kalweamp' olj kannettawa.
„Isäni," hän itku=silmin lausui,
„Mistähän nyt löydän lohdutuksen?
Tämä lapsi kurja kuoli multa
Kastehen wedessä käyttämättä,
Eikä taida tulla tuomiolla
Ikuisen ilon perilliseksi."

Silloin lausui nuhdellen erokas:
„Minkätähden, waimo, lapsen laskit
Kuolemaan pyhättä kastehetta,
Hätä=kastehettakin, poloinen?“

Walittaen waimo=parka wirkkoi:
„Erä=maass', isäni, aukeassa,
Joss' ei wettä ollut kastehesi,
Tuli mulle synnytyksen tunti.
Päiwä poltti päätäni tulinen,
Hieta poltti jalko=pohjiani,
Muut' ei mulla ollut kastetta kun
Huokauksia ja kyyneleitä.“

Tämä liikutti ukon sydäntä,
Ja hän arweli asian juonta,
Hetken mielessänsä mietiskellen.
Ja hänessä wahwistui wa'aksi
Ja lujaksi päätös, jonka hän nyt
Lauhasti ja lempeästi lausui:
„Wesi ei sitä tee itsestänsä,
Mutta sen tekewi Herran henki,
Joka on weden kanss' yhdistetty.
Ole waimo wahwassa warassa,
Ett' on lapsesi lunastettuna!
Hieta=kankaan kuumalla kedolla
Herran henki on sen kastanunna
Huokauksillais ja itkullasi.“

Kuolettaminen ja eläwäksi=teko.

„Kuolettaa tuon willi=härjän woin ma
Yhden waan sanan suhahtamalla
Sille korwahan.“ Näin lausui kerskuin
Taikur' Jambres tuomarin edessä;
„Todistukseksi se tuomarille
Olkoon oikeasta uskostani
Tätä wäärää wiettelystä wastaan!“

Sanoi näin ja sarwista talutti
Härjän, sinne tänne töytäilewän,
Tuomarin etehen. Hiljallehen
Sille sitten korwahan suhahti;
Ja mölähtäin härkä maahan kaatui.

Kristittypä, jota taikur' tahtoi
Kiini kiehtoa, nyt lausui hiljaa:
„Kuolettaa woit kyllä myrkky=hengin,
Mutta woitkos kerran kuolenutta
Eläwäksi tehdä uudellensa?
Sillä siitä, jonka mull' on usko,
Kirjoitettu on: „Mä kuolettaa ja
Eläwäksi jälleen taidan tehdä“;
Wieläpä enemmänkin: hän woipi
Willin luonnon lempeäksi saada.“

Ja hän painoihen nyt polwillensa
Ja rukoili rinnasta pyhästä:
„Ihmeit' en, Isäni, tahdo tehdä,
Eikä uskosi edistykseksi
Taikurin tekoja tarwitakaan;
Sitä waan, Isä, jos sallit, Sulta
Sisällistä merkkiä anoisin,
Missä ja mitenkä uskosi on
Tehollinen totta puoltamahan;
Sitä merkkiä anon rukoillen,
Anna armollisesti se mulle!"

Näin rukoiltuaan ylös hän nousi
Iloilla ja mielellä hywällä.
Ja kowasti lausui kaikkein kuulla
Uskonsa pyhimmän nimen nyt hän
Härjän kuollehen ylitse. Ja se
Liikahti. Ja liukkahasti lensi
Elämän kipuna uudellensa
Lihan, suonien ja luun läpitse.
Härkä hallita kamala ennen,
Kesynä kohosi ylös maasta,
Nöyrin silmin katsoin ympärinsä.
Sitten läheni se lempeästi
Kristittyä ja keralla kulki,
Ikäskuin isäntänsä keralla.

Kukistaa ei, eikä kuolettoa
Pidä uskon oikean, sen pitää
Kuolluista herättää ja kesyksi

Raju=luontoisia lemmitellä.
Tämä on sen taiwaallisen juuren
Ainoa, totinen tunnus=merkki.

Jodokon leipä.

Palweljansa mieltä koitellakseen
Tuli Herra kerran kerjäläisen
Halwassa ja huonossa asussa
Jodokon luo, almua anoen.

„Anna köyhälle palanen!“ lausui
Jodoko talouden=wartijalle.

„Isä,“ wastais wartija sanoen,
„Meill' ei oo enää kuin yksi leipä;
Jos nyt siitäi wielä antanemme,
Niin ei jää palaista suuhun panna
Sulle, mulle eikä koirallemme.“

„Anna waan!“ apotti häntä käski,
„Kyllä Herra meille toista tuottaa.“

Niin talouden=wartija se otti
Weitsensä, wisusti sillä wiilsi
Neljähän osahan leiwän yhden,

Ja osan osottawi ukolle,
Wielä wirkkaen wähän wihassa:
„Tuossa on nyt sulle leiwän lohko,
Apotin osaksi jääpi toinen,
Kolmas mun ja neljäs koirallemme.
Ja apotti naurahtaa myhähti,
Kerjäläinen läksi kulkemahan.

Eipä aikaakaan, — kuin toisen kerran
Wielä waiwaisempana jo Herra
Tulla horjui almua anoen.

„Anna hälle!“ niin apotti lausui,
„Anna hälle nyt minun osani!
Kyllä Herra meille toista tuottaa.“
Ja talouden=wartija se antoi,
Kerjäläinen läksi kulkemahan.

Eipä aikaakaan, — jo kolmannesti
Kahta kurjemman näköisnä Herra
Tulla horjui almua anoen.

„Anna hälle!“ niin apotti lausui,
„Anna hälle nyt oma osasi!
Kyllä Herra meille toista tuottaa.“
Ja talouden=wartija se antoi,
Kerjäläinen läksi kulkemahan.

Eipä aikaakaan, — alastomana,
Sokeana sekä sauwatoinna,

Heikkona, wähissä hengin Herra
Tulla horjui, almua anoen.

„Anna hälle," niin apotti lausui,
„Anna hälle koiramme palanen!
Kyllä Herra meille toista tuottaa."

Ja talouden=wartija se antoi,
Kerjäläinen läksi kulkemahan.
Mutta silloin kuului heille ääni:
„Wahwa on ja suuri sulla usko,
Niinkuins uskot, niin tapahtukoonkin!"

Niin talouden=wartija ulos luo
Ikkunasta silmänsä, ja katso!
Neljä laiwaa juoksee rantaan, täynnä
Leipää, wiinaa, öljyä ja mettä.

Tuo talouden=wartijapa kohta
Rientää rantahan hywillä mielin.
Laiwa=miehiä hän ei hawaitse,
Mutta rannan hietikolla heilun
Tuulessa nyt walkeainen waate,
Johon kullalla on kirjoitettu:

„Se, joka se kaarnehetkin ruokkii,
Apotille neljä laiwaa laittaa,
Yhden laiwan itselleen hänelle,
Toisenpa talouden=wartijalle,
Laiwan kolmannen on koirallenne,

Mutta neljännen jaeltawaksi
Lähettäjän köyhälle suwulle."

Hewosen kenkä.

Tällä maalla wielä ollessansa,
Ulko-arwoltansa alhaisena,
Herramme Wapahtaja rakasti
Autuudesta kansansa keralla
Teillä ja torilla tutkistella,
Sillä taiwahan awaran alla
Wäljä on ja kaunis keskustella.
Näissä hän pyhiltä huuliltansa
Wuodatti suloisia sanoja,
Nuhdellen ja neuwoen, ja näin hän
Teki temppelin joka torista.
Waan opetus-lapsistai olj monta,
Jotka ei alussa woineet aina
Tajuta sanojen tarkoitusta;
Tällöin hän opetti oswiitoilla,
Esi-merkillä ja wertauksilla.

Näin waeltaissansa heidän kanssa
Kerran pientä kaupunkia kohti
Wilahti hänelle tieltä silmään
Poikki-katkennut hewosen kenkä.
Ja hän sanoi siinä Pietarille:
„Ota ylös, Pietari, tuo rauta."

Pietari ajatuksissaan astuin
Maallisesta wallan woitannasta,
Halwaksi hewosen kengän katsoi,
Ja kuin s' ei kuninkaan kruunu ollut
Eikä woiman waltikka, niin ei hän
Ruunmistaan ruwennut kuuristamaan,
Astui waan eteenpäin, eikä ollut
Käskemistä kuulewinansakaan.

Pitkä=mielisyydessään hänehen
Herra ei wihastunut, waan itse
Ylös kengän kappaleen kohotti
Eikä sen enempätä sanonut.
Sitten kaupunkihin tultuansa
Poikkesi hän seppien pajahan
Ja sepille sinne möi sen raudan
Kolmesta kupari=penningistä.
Siwu kauppiasten kulkeissansa
Osti siit' omenan kauppiaalta
Kirsikoita kypsiä sen werran,
Minkä kolmella rahalla saapi,
Ja heti hihansa pohjukkahan
Ne tapaansa myöten tarkoin kätki.

Siitä pois nyt toisen portin kautta
Läksi hän opetus=lapsinensa
Talotointa tietä kankahalla
Aukealla astumahan, jossi' ei
Pientäkään pimento=puuta ollut.
Päiwä=paiste kiihtyi helteheksi,

Ja janossaaan oisi paljonkin nyt
Maksanut wedestä matkalainen.

Toisia edellä astuissansa
Herra heittäwi salaa hihastaan
Tällä tiellä kirsi=marjan maahan.
Pietaripa, marjan nähtyänsä,
Nöyrästi kumartui, nokkasi sen
Suuhunsa nyt aiwan sukkelasti.
Wähän matkan päässä laski Herra
Toisen kirsikan kädestään maahan,
Jonka taas kumartuin Pietar' otti.

Hywän aikaa näin nyt häntä Herra
Kumarrutti kirsi=marjain tähden,
Ja myhähtämällä wiimein wirkkoi:
„Aioissa jos oisit walpas ollut,
Waiwalla wähemmäll' oisit päässyt;
Ken wähää hywää wähäksynewi,
Wähemmästä waiwaa nähdä saapi."

Huokaus työtä aljettaissa.

Herra, Luoja taiwasten,
Isä armas ihmisen,
Tukemme ja turwamme,
Edessäis nyt nöyrrymme.

Taiwahan Sä tähtineen,
Maan ja ilman täytehen
Ihmehiä kaikki loit,
Kaikki lahjat meille soit.

Sult' on päiwän kirkkaus,
Kukkasenkin kauneus,
Sulta ihmis=järki myös,
Kaikki, Herra, on Sun työs'.

Suo siis, että woisimme
Hywin käyttää kuntomme,
Työllemme suo siunaus,
Toiwollemme tointumus!

Tunnon rauha.

Ah, kellä puhdas tunto on
Ja kalwamaton mieli,
Jonk' ain' on retki polweton
Ja laittamaton kieli,
Jot' oikeast' ei luowuttaa,
Ei wäärän puoleen horjuttaa
Woi wilpin wiehätykset;

Sen silmä aina kirkas on
Ja otsa puhdas hohtaa,

Powess' on sydän pelwoton,
Jos kunka kumman kohtaa.
Hän on kuin nuori neitonen,
Jokaisen mieli=tehtoinen,
Waikk' olkoon wanhus harmaa.

Kuin yöksi maata painaksen
Ja luojahansa luottaa,
Hän kummitusten, peikkojen
Näköj' ei säiky suotta,
Waan yön unittoman lepää
Ja riemullisesti herää
Hywien töiden toimeen.

Jos korwen=syöntä yksinään
Hän kolkkoakin kulkee,
Tai meren aallot myrskyillään
Hätään jos häntä sulkee,
Hän hämmästy ei silloinkaan,
Hänell' on rauha rinnassaan
Ja turwa tunnossansa.

Hän kaunis on kuin kukkainen,
Raitis kuin kewät=aamu,
Waan omantunnon=waiwainen
Se hoippuu niinkuin haamu,
Ja päiwät sekä pitkät yöt
Sen entiset pahuuden työt
Hänt' aina ahdistawat.

Köyhän wirsi.

Mull' ei oo maita, mantuja,
Ei rahan rikkautta,
Waan onpa turwa taiwaassa,
Joll' ompi rakkautta,
Sen armo kyllä auttaa woi
Jokaista, jonka tänne loi;
Sen lahjoja en puutu,
Jos mult' ei mieli muutu.

Sä, Luoja, laupein armo-töin
Maa-ilman kaiken täytät,
Ja aina päiwin sekä öin
Ihmeitä meille näytät;
Runsaasti raawaat rawitset,
Kedolla werhoot kukkaiset
Kuin morsiamen ylkä;
Et muakaan Sä hylkää.

Työn tointa, ahkeruutta suo,
Ett' aina rientää woisin,
Ja mutta woimaa, Luoja, luo,
Jos heikko milloin oisin!
Kell' ompi työssä hartaus,
Sill' on myös Sulta siunaus,

Ja ken Sinuhun luottaa,
Ei toiwo koskaan suotta.

Waan woimiani koitella
Jos tahdot, niin sen tiedän:
Et päälleni luo painoa
Isompata kuin siedän;
Ah, monta kertaa puutteen tie
Pahoille töille köyhän wie;
Mut jos ma marras horjun,
Pahasta, Herra, torju.

Ei aina koittelmustakaan
Sanaasi myöten kestä,
Ja huolet toiwon taiwahan
Iloll a saawain pestä.
Siis hiljaa tyytywäisesti
Koin päättää maalla matkani,
Siks' että panna sauwan
Saan partahalle haudan.

Rikkaasta miehestä ja köyhästä. Luk. 16.

(Runeberg'in wirsi-kirjasta n:o 204.)

Pois hehkunesi, maa-ilma,
Kut sielun rauhan raataa!
Pois rikkaus ja kunnia,

Kut monen miehen kaataa!
Pois herkku=ruoka, hekkumat,
Ne tuottawat waan huolta,
Meist' armeuden poistawat,
Ja wiewät Luojan puolta!

O kuinka monta täällä on
Himoissa wallatointa,
Joill' elo ompi ohjaton
Ja ilman työtä, tointa;
He syöden, juoden tuhlajaa,
Mink' antoi Herra heille,
Ja pauhaa kuin se pohatta,
Jok' on kuwattu meille.

Jos kerjäläinen waiwainen,
Jolt' aiwan kaikki puuttuu,
Lähetä heitä rohkenee,
He siitä kohta suuttuu;
He istuu herkku=pöydässä
Ja Luojan wiljaa syytää,
Waan köyhä heiltä nälkäänsä
Muruja turhaan pyytää.

Waan annas rientää hetkinen, —
Pian on kello lyönyt —
Rikas on yhden=arwoinen
Kuin toisen leipää syönyt:
Kuin kuolon maille joudutaan
Ja tieksi käypi hauta,

Niin purpurakin riisutaan
Ja kaatuu kerjuu=sauwa.

Kuin lähtään täältä toisaallen
Ja haut' on mullitettu,
Niin kellä silloin sielulleen
Waroj' on walmistettu,
Se ainoastaan rikas on
Ja yksin onnellinen,
Muu onni ompi turwaton
Ja warsin waarallinen.

Woi riemua tään=maallista
Jon saat surulla ostaa,
Sen riemun meille tuonela
Kyll' kyyneleillä kostaa!
Woi hehkua ja rikkautta —
Kuin kuolo meihin puuttuu —
Jok' ei woi suuta sammuttaa,
Kuin kieli kulkkuun juuttuu!

Ei, Jesu, mulle ennen luo
Kow' onni tässä maassa,
Waan hautani takana suo
Osanen taiwahassa;
Waan jos hywyyttä täällä saan,
Suo sydän hellä, nöyrä,
Ett' oisin kernas auttamaan
Waiwaista ynnä köyhää!

Jumalan sanan arwo.

(Runeberg'in wirsi-kirjasta n:o 224.)

Tawara kallis-arwoisa
On meille täällä suotu,
Jot' ei hopeella, kullalla
Oo werratamme luotu;
Tawara maan ja taiwahan
Parahin se ja soma
On pyhä sana Jumalan,
Jok' ompi kaikkein oma.

Kuin kaiken, minkä säästää woi
Ihminen tällä maalla,
On syönyt aika ynnä koi
Tai tuli polttamalla,
Kuin ihmis-työt ne lankeaa
Ja owat hukkununna,
Niin Herran Sana wahwana
Pysyy ja aina uunna.

Se hämmenny ei aikahan,
Ei wanhuus häntä paina,
Se kulkee yhtä kulkuaan
Polwesta polween aina,
Se seisoo wielä wankkana

Muun kaaduttua kaikkiin,
Sen loppu ompi Jumala,
Jok' ompi alkunsakin.

Tään Sanan arwon unhottaa
Ihminen monta kertaa;
Waan onko ihmis-wiisautta,
Jok' ois sen kanssa wertaa?
Ja onko turwaa semmoista
Niin wahwaa mistään muusta,
Kuin turwa ompi Sanasta,
Käyneestä Luojan suusta?

Jos tuskassa ja waiwassa,
Kuin aallot lyöwät hahtees,
Maa-ilman myrskyn pauhusta
Pakenet siihen lahteen;
Niin tiedät tyyneen joutunees,
Joss' oot hywissä turwin,
Ja tunnet rauhan löytänees,
Jot' eiwät surut surwi.

Kuin lammin kirkkaan laineeseen
Sukeltaa sorsa umpeen,
Näin siiwiltänsä suistaakseen
Jos ruuhkan taikka lumpeen,
Niin sielui itsens' puhdistaa
Sanassa kirkkahassa,
Ja tuntee siinä liikkuwaan
Olossaan oikeassa.

Siunattu olkoon nimesi,
Sä Herra laupias Luoja,
Ett' annoit meille Sanasi,
Jok' ompi kaikkein suoja!
Ken rikas on, ken köyhä nyt,
Kuin meille Sanais sallit?
Jokaisellahan on se nyt
Tää aarre kaiken kalliin.

Herran Temppeli.

(Runeberg'in wirsi-kirjasta n:o 226.)

Ah armas Herran temppeli,
Joss' istun Herran kansa,
Ja laulu soi ja lausuupi
Sanoa palweljansa!
Siell' ilo-juhlaa riemuitaan,
Ei mitkään juhlat maa-ilman
Woi werrattaa sen kanssa.

Suloisen rauhan löydämme
Me huonehessa Luojan,
Ja tuskissa sydämemme
Me saamme siellä suojan;
Maa-ilman pauhun helteestä

Siell' Herran henki jäähdyttää,
Se toiwon, turwan tuoja.

Sä huolen alla huokaawa
Sen warmaan kyllä tiennet,
Kuss' lohdutus on saatawa,
Kuhunka huoleis wienet;
Maa-ilman hyljäät myrskyineen,
Käyt Herran tyyneen huoneeseen,
Siell' löytäwä sen lienet.

Jos raskas ollee mielesi,
Sen Herra siellä poistaa,
Jos tumma, synkkä tuntosi,
Walollaan hän sen loistaa;
Jos toiwosi on sammunut,
Jos woimasi on uupunut,
Hän siellä antaa toista.

Sä armas Herran temppeli,
Jost' uskon walkeus tulkoon,
Awoinna aina porttisi
Se syntisille olkoon!
Kuin oli aina meillenkin,
Niin lapsen-lapsillemmekin
Pyhänä piiris' olkoon!

Walmistus Kuolemaan.

(Runeberg'in wirsi-kirjasta n:o 379.)

Mä outo muukalainen waan
On tässä maa-ilmassa,
Ja wankiin wertauta saan,
Jok' istun ahtahassa:
Pimeessä täällä muistelen,
Kuin kirkas on ja kaunoinen
Kotoni taiwahassa.

Kyll' tännekin aurinko luo
Joss'-kussa koitettansa,
Ja nurmen tuuli joss'-kuss' tuo
Sen tuoksun tullessansa;
Waan päiwä se ja nurminen
On taiwaan maahan werraten
Kuin yö on kuolon kanssa.

Mu' ei maan kauneus miellytä,
Se jos mun missä kohtaa;
Kuin päiwä paistaa pilwestä
Ja lämmin maata pohtaa,
Mä silloin mietin: kuinkahan
Taiwaassa nytkin ollahan,
Joss' Isäin posket hohtaa?

O kotoni, sinuhun päin
Mun silmäin aina walwoo;
Ei kauan huolla täällä näin,
Waan mieltä murhe halwaa,
Kuin sielu parka tuskissaan
Pois ikäwöip' Isän majaan
Kahleista, jotka kalwaa.

Se hetki joudu, rientele,
Eroni hetki täältä,
Ja kuolo astu, aukase
Elohon portti mulle;
Ja Jesu armas, lempeä
Isää rukoile, että mä
Kotihin saisin tulla!

III.

Pyydetty pyytäjä.

Mikä lie minulle tullut,
Kumma kurjoa kohannut?
Kowan on ikäwä eloni,
Toimehen tulo tukala;
En tunne omia maita,
En omoa itseäni,
Enkä mieleni menoa,
Arwelujeni ajoa.
Ilo on entinen eronnut,
Lepo luopunut minusta,
Syän on saanut sykkäm ähän,
Rintani rajuamahan,
Tulena powi palawi,
Weri wierren walkeana.

Mikä lie minulle tullut,
Kumma kurjoa kohannut?
Työn' unehtuwi usein,
Askareet alinomoa,

Kirwes liiksi lepääwi,
Hakko haihtuwi ajusta,
Wälehen käsi wäsywi,
Sormet suoniset sujuwat.
Minne on wäkeni mennyt,
Minne muinainen neroni,
Kunne toimi kulkenunna,
Kunne kuntoni kaonnut?
Kuin ennen saloa hiihin,
Asettelin ansojani,
Pyysin pyyn, tapasin teiren,
Osasin orawan saaha.
Suotta nyt suorin sankojani,
Suotta rihmoja ripustan,
Ei puutu pätöistäkänä,
Käy ei kunkahan ko'oista;
Omanahan, onnenahan
Susi syöpi syötteheni;
Huwiksehen, hyödyksehen
Jänö juoksi langoitseni.

Jo taisin poloinen poika,
Pyytäjä polon=alainen
Itse ansahan osata,
Itse tarttua toenkin,
Taisin pauloihin paneta,
Saaha sankojen sisähän!

Oli pantuna pahasti
Sini=silmät syötikseni,

Sangoiksipa suoritettu
Sylet surkean=suloiset,
Rakennettu rihmaiseksi
Kätöset kowan keweät;
Paulat olj punomat Lemmen,
Sukka=mielyen sukimat;
Pyytäjä on piika pieni,
Saaja suu sula=simainen,
Tytti taiwon tuuittama,
Tähtien emittelemä;
Tuollap' on joen takana,
Kosken kuohuwan kylellä,
Ahon armahan ohessa,
Lehto=waaran liepehellä.

Etelälle.

Tuuli, joka kohti kuljet
Sulosata Sawoa,
Joka jok' aholla muistat
Suudella sen kukkia!

Sinulle mä wiestin wiedä
Annan armahalleni,
Wiestin wiedä, toisen tuoda
Sieltä liekkuessasi.

Jos sen siellä, jossa ennen,
Lähtehellämme tapaat,
Niin hänelle hellimmästi
Suuta annella sä saat.

Kosken kunnahall' omani
Astuis askelin aroin,
Waro siinä wienoistani,
Waro kuin minä waroin!

Jos tuo lahta soutamassa
Oisi pursin pienoisin,
Souda häntä, tuuittele,
Kuin mie sousin, tuuitin.

Waan astuisko wastahasi,
Niinkuin aina astui mun,
Sylit hälle suorittaasi
Wastahan pitäisi sun.

Waan jos hänt' et kohtaella
Paikoilla tutuilla wois,
Jos jo turwe tyynelläni
Peittehenä päällä ois;

Heitä kukka kunnahalle,
Hiljaa kuiskaa hautahan:
„Tulemass' on kultasikin
Jälestäsi Tuonelaan!"

Tarkk'=ampujan hyräily yö=wahdissa, 1854.

Kesk'=yöllä yyö=yksinäin
Kuin astun wahti' ees ja taas,
Niin muistelen mä mielelläin
Erottaessa rakkauttas.

Kuin meille lähdön hetki tulj,
Kuin rumpu käski joutumaan,
Ja miehuus kaikki maahan sulj
Käydessä kättä antamaan;

Mu' itku=suin sä suutelit,
Puristit helläst' kättäni,
Ja sulkku=nauhan solmitsit
Rintaani lemmen muistoksi.

Siis luule en unohtanees'
Lupauksiamme wieläkään,
Ja enkä usko mieltynees'
Sun wielä toiseen ystäwään.

Ja senpä tähden mieleni
On kuin kewäinen lämpimyys,
Keweesti käy sydämeni,
Waikk' ympärin' on yö ja syys.

Sä näilla aioin astelet
Tuwassais tyynin askelin,
Ja herran puoleen huokailet
Edest' etäisen kullankin.

Waan se jos mielees' lennähtäis:
Mun miekan alle joutuwain,
Jos kyynel silmäis wierähtäis,
El' ole lapsein milläiskään!

Sodankin pauhu ääretöin
Kädess' on Kaikki=waltaisen,
Ja sota=miesi wilpitöin
On Luojallen otollinen.

Waan wiimeinkin jo kello lyö,
Ja täys' on wahti=wuoroni:
Lepää lewossa armas yö,
Ja muista mu' unissasi!

Ruotulaisen morsian *),
1854.

Yksittäin olen heitetty kuin kukka ahon laitaan,
Ikäwäni minä kätkettelen oman kullan paitaan.

---

*) 1:nen wärsy on laulannon kanssa saatu ja kuuluu unohtuneesen kansan=lauluun. Katso Walituita Suomalaisia Kansan=lauluja, 3:s wihko.

Kulta läksi Kuopioon ja meni Sawon wäkeen;
Milloinkahan maa-ilmassa häntä wielä näkee!

Kirjan sieltä kirjoitti ja tiesi joutuwansa,
Joutuwansa joululle ja häitä hankkiwansa.

Mökin maat on annettuna, pienoiset ja puhtaat:
Joki-wartta waaran alta, lehtoa ja luhtaa.

Päiwä silloin paistaisi ja linnut lauleleisi,
Koska kultain korjassansa minut sinne weisi!

Rannalla-istuja neito *).

Yksin istun ja lauleskelen,
Aikan' on niin ikäwä;
Wesi seisoo ja linnut laulaa,
Eikä tuulikaan wedätä.

Oisko pursi ja puna-purjeet,
Millä mennä merten taa,
Tuolta tuottaisin sulholleni
Ko'on kultaa ja hopeaa.

---

*) 1:nen wärsy kansan-laulua.

Sitten kutoa helskyttäisin
Papin=paita=kangasta:
Kihla=sormus se kiilteleisi, —
Woi mua, hullua neitoa!

Turha odotus.

Odottain alla akkunan
Mä seisoin tunnin, kaksi,
Ja aina toiwoin Aunetan
Sanassaan seisowaksi.

Jos lehti lenti sieltä päin
Ja päitsein maahan raukeis,
Mä luulin, että Aunin näin,
Ett' akkuna jo aukeis.

Jos yökkö eetsein huiskahti,
Jos huokaeli tuuli,
Het' Aunin huiskutukseksi
Ja äänekſi ne luulin.

Mut häntä waan ei kuulunut,
Mä kolkon illan wietin,
Jo toiwokin ois sammunut,
Waan toisekseen näin mietin:

„Jos tähtä taiwahallakaan
Nyt tuskin yhtä tuikkaa,
Jos pilwi wettää wihmallaan
Sun märemmäksi kuikkaa;

Niin tyttö silmin tuikkawin,
Sinulle käypä wastaan,
Sun kuiwaa sylin lämpösin,
Waikk' yö nyt kuinka kastaa!"

Näin oisin tainnut pitkentää
Kok' yöksi turhan piinan,
Kuin rankka nauru tyrskähtää
Takana warjos-liinan.

Mi lie sen päähän astunut,
Mik' immen wiisaan houkkais,
Ett' ei sisään nyt laskenut,
Waan lempeni näin loukkais!

Waan wuota, wuota, wallaton,
Sä tyynemmäksi taiwut,
Ja niinkuin hirwi hermoton
Syliini wielä waiwut!

Mut silloin pientä pettäjään'
En laskekaan, — se muista!
En suultani, en wierestäin,
Jos waikka kuinka puista.

Runon-kerääjä.

Mä läksin kauas Karjalaan
Tekoa laulun oppimaan;
Samosin metsiä ja soita,
Sain lauluja ja laulannoita.

Mut turha olj se matkani,
Kuin tointunut ei taitoni,
Kuin, waikk' olj laukku wirttä täynnä,
Ei laulu itseltäni käynnä.

Niin seitsentoista-wuotinen
Tulj wastahani neitonen;
Se naurahtelj niin lempeästi,
Ja posket hohti hempeästi.

En haastatella taitanut,
Ei hänkään mitään wirkkanut,
Mut katsehensa mustan-tummat
Poweeni loiwat tunteet kummat.

Ne tunteet olj niin karwahat,
Ne tunteet olj niin armahat,
Ja jäät ne läksi luonnostani,
Ja tulwat nousi tunnossani.

En lähde koskaan Karjalaan
Runoja enää oppimaan,
Kuin mieleni runoja täynnä,
On siitä päiwin wirsin käynnä.

Kehen neito kaswanut.

Neito nuori, kaunis kukkaseni,
Kehenkä sä katsoit kaswaissasi?
Lienet koiwun hoikkuutta katsellut,
Tahi kuusen korkean kenoutta,
Waiko weljyeni wartaloa,
Kuin noin suoran=hoikkaiseksi kaswoit?

„Poika pulska, armas aurinkoni!
Enpä koiwun hoikkuutta katsellut,
Enkä kuusen korkean kenoutta,
Enkä weljyesi wartaloa:
Sinuhunpa loin waan silmäin aina.“

Kukalle.

Kukkaseni, kaunoiseni,
Punaiseni, pienoiseni,

Wasta päiwille puhennut,
Elosalle ennättänyt!
Kellenkä sinun nyt kannan,
Kelle kannan, kellen annan?
Annan äitille hywälle,
Emolleni armahalle.
— Äitin' on tuwassa Tuonen,
Manalan koti=majoissa.

Kukkaseni, kaunoiseni,
Lintuseni, lietoiseni,
Kellenkä sinun nyt kannan,
Kelle kannan, kellen annan?
Antanen sisarelleni,
Sikkoselleni sulolle.
— Sisar on kultansa koissa,
Miehensä maja=hywänä.

Kukkaseni, kaunoiseni,
Ainoiseni, armahani,
Kellenkä sinun nyt kannan,
Kelle kannan, kellen annan?
Antanen weli=wesalle,
Weikolle hopealleni.
— Weli on weri=soissa,
Miesten tappo=tanterilla.

Kukkaseni, kaunoiseni,
Punaiseni, pienoiseni,
Kellenkä sinun nyt kannan,

Kelle kannan, kellen annan?
— Annan armahaiselleni,
Kullalleni, kuululleni,
Pojalle puna-pos'elle,
Sima-huuli sulholleni.
— Ei kulta kukan otossa,
Lempeni lehoilla näillä;
Kullan on kaukana kotinsa,
Kolmen kosken tuolla puolen,
Wiian wiiennen takana,
Kylän kymmenennen päässä.

Tuomio.

Kolme kaunokaista impi-lasta
Kylwi kukkasia kunnahalle.
Jo tulewi siihen poika huima,
Kukkia kerääwi kourallisen.
Niin tytöt salaa wiritti ansan,
Johon poikanen poloinen puuttui.
Yksi näin: „tulehen työntäkämme!"
Toinen näin: „ajakamme kylästä!"
Kolmas näin: „se hirtteä pitäwi!"
Poika siihen wastahan sanowi:
„En ole kulta työntäänne tulehen,
En pahan-tekijä maast' ajaanne,

Poik' olen, poloinen, hirtettäwä
Hirmu=hirtehen — kun neidon kaulaan!"

Toiwomat.

Niilo nurmella lepäsi,
Koiwun kaunosen kylessä,
Tuli siihen kolme neittä,
Kolme kaunoista kanoa;
Tullessahan tuumoawat,
Astuessaan arwelewat,
Kuk' ois kullenkin komeinta,
Mikäpä millenkin sominta.

Niinpä wirkki wanhin impi,
Lausui tällä lausehella:
„Sormus ois somin minusta,
Kullan=kiiluwa komein,
Jok' ois sulhon suorittama,
Menon merkki miehelähän."

Siitä wirkki toinen tyttö,
Lausui tällä lausehella:
„Wyö oisi somin minusta,
Wyöpä kaiken kaunokainen,
Jok' ois kullan kirjaeltu,
Ja hopein huoliteltu;

Wyölle poikaſet pälywät,
Silmän luowat ſulhais=miehet."

Siitä wirkki nuorin neiti,
Tyttö taitaen ſanowi:
„Niilop' ois ſomin minusta,
Metſän=pyytäjä parahin;
Sormus ſormesſa kuluwi,
Tuli kullan tummenewi,
Wyöstä kirjaſet katoowat
Hälwenee helo hopean;
Kulu ei Niilon kaunis kaula,
Tummene tuli ſilmäſtä,
Ei katoa kylki lämmin,
Huulten hälwene hunaja."

Kirous.

Kukkia keräſi tyttö,
Uupui ſiit' uneen.
Tuljpa poikanen pahainen,
Hawahutti näin:
"Nouſe, nouſe, armas impi,
Nyt elä lepää enää!
Kukka=kullat rinnoillaſi
Kai jo kuihtuwat,

Se, kenelle ne keräsit,
Toista lemmitsee."

„Lempensä mä anteheksi
Annan, kuitenkin
Koston nuoli, Luoja, laske
Kohti kurjoa!"

Rakkaiden hauta.

Oli kaksi kaunokaista,
Kaksi kullaista käkö,
Ne tekiwät lemmen liiton,
Laatiwat lujan lupansa;
Kumpikin käkö kukahti
Yhden kuusosen kukilla,
Kumpikin käkö pesihen
Yhessä joen weessä,
Yhen wirran pyörtehellä,
Yhen pyhkimen waralla.

Kului kuuta wiisi, kuusi,
Kuluipa koko kesäkin,
Eikä tiennyt yksikänä,
Arwannut ainoakana.
Kuluipa kesonen toinen,
Wierähti Jumalan wuosi,

Jo tiesi koko kyläjäs,
Akat arwasi kyläiset,
Tiesi miehet, tiesi waimot,
Iso tiesi, tiesi äiti.
Tuostapa emo tytärtä
Wanhin wirkkaen waroitti:
„Paha on hukan keralla,
Paha on karhun kainalossa,
Pahempi pojan parissa,
Suora-wartalon sylissä;
Sill' on sun suloa woita,
Hunajata huulet kaikki:
Myrkkyä hänellä mieli,
Sisu mustia mujuja;
Ellys menkö, lapsueni,
Noien poikkien parihin,
Niien kaunisten kisoihin."

Poika wuotti, wiikon wuotti
Tulewata tyttöänsä,
Käköä käkeäwätä;
Eipä tyttö tullutkana,
Eikä kuulunut käköistä;
Siitä wuottawa walitti,
Haikiansa huokaeli
Tuikkawalle tähtyelle,
Lemmen luoulle lohulle,
Tähen käskewi sanoa,
Wiestin wiemähän tytölle:
„Kuole kultani ehtoolla,

Aatto=iltana nukaha,
Niin minä pyhänä päätyn,
Waletessa aamun waiwun."
Kultansa ehtoolla kuoli,
Impi illalla nukahti,
Poikapa pyhänä päättyi,
Waletessa aamun waipui.

Siitä hauta kaiwettihin,
Owi Tuonen auastihin,
Siihen kätkettiin käköset,
Lemmen lapset laskettihin,
Kylki kyljen lämpimähän,
Rinta rintoa lähelle,
Käsi kätköhön kätösen,
Huuli huulen hohtehesen.
Kului kuuta wiisi, kuusi,
Wieri wiikkoja Jumalan,
Jopa poian pää=laelta
Nousi kuusi kukka=latwa;
Kului wielä kuuta kuusi,
Wieri aikoa wähäisen,
Jo nousi noro=pajuja,
Kyynel=päitä kukkasia
Sylistä ihanan immen,
Tuonelan tytin tilalta,
Nousi taimelle tasalle,
Warsin warrelle hywälle;
Ne warret wenyttelihen,
Kukkansa kohotteliwat,

Kukat kuusen ympärille,
Kuusen kaulan kierräntähän;
Impeä itkewät siinä,
Wienoista walittelewat,
Nuorra mennyttä Manalle,
Tyttinä tupahan Tuonen.

Julkasematoin rakkaus.

Oi sinua, autio ahonen,
Kuin minulle muistutat muretta!
Täss' erosi ystäwä minusta,
Eik' erotessaan sanonutkana:
Herran halttuhun ma sun nyt heitän!
Päähäns' painoi waan kypäreänsä,
Maahan mustat silmänsä alensi,
Ja kätensä, oikean kätensä
Poweansa wasten painallutti. —
Kypäränsä päähään painamalla
Armas aikoi lausua minulle:
„Herran halttuhun ma sun nyt heitän!"
Silmänsä alentamalla maahan:
„Kaiken kallihin oot kultueni!"
Poweansa painalluttamalla,
Silläpä sanoaksensa mietti:
„Mielestäin et milloinkaan murene!"

Kuinka rakkaus tulee ilmi.

Min wuoksi kultani en sais ma sulle sunta antaa!
Yö synkkä on, niin eihän ken woi siitä päälle-kantaa. —
„Sen kuulee yö ja illan kuu ja kuulee tähdet taiwaan,
Ja tähti järween tuikahtaa ja kielii lainehille,
Ja keula kuulee laineilta ja lausuu laiwurille,
Ja laiwa-mies jo aamulla sen kullallensa laulaa."

Angelika. I.

Tuohkuwa tuulonen hoi, joka riemuten lehtoja lennät,
Näitkö sä armahani, näitköpä nurmi-kukan?
Kirkas-wyö puronen, joka tammi-pimentoja puikat,
Tokko käköistäni näit' tokkopa lintuani?
Taiwaan-karwa kukat, kut lempeni jalkoja saitte
Suudella sulo-suin, kuolkoten autuahat!
Pilwi, jok' ilta-ruson sylihin nukahat, sinä taisit
Taiwahan ranteellen temmata Angelikan? —
Suotta surussani soitan, ei kenkään soittoa kuule,
Rintani huokaantaa ei kenkään käsitä;
Ei arwaa yks'kään mikä hirmusa huolien tuska
Mielessäin meluaa, poltto powessani on.
Kuitenkin kukap' on, joka ain' eläen ilo-mielin

Mustien murhetten pilwiä piilewä ois?
Ihmis-parka, o surkea oot tosiaan, kuni taiwon
Hellää kättä arot, jolta sä woimia saat!
Maallisihin ilohin sitä itkua enpä mä waihda,
Jossa mä toisinahan muistojen öilläni uin;
Muistojen öillä usein, kuni taiwaan tähtiä katson,
Jossa mun armahani, jossa Angeelika on.
Kuitenkin, woi kuinka usein olen katketa kurja,
Kuin muistoin sulosuus painawa mieltäni on!
Sill' oli lempi-kewät mullai, oli mullai kukka,
Myrsky häwitti kewään, kuolema kukkani wei.

Antun kihlaus.

Me walat wahwat wannoimme
Ja sormuksia waihdoimme,
Kuin läksin Helsinkiin;
Ja Ulla tyrski uskossaan
Luj' ollaksensa ainiaan,
Ja lensi pyörryksiin.

Tuon toiwon kanssani nyt wein,
Ja yöt ja päiwät työtä tein,
Ja aina arwelin:
Jos wuodet woisin ratkaista,
Ja leiwän kantaa katkaista,
Niin uskon kostaisin.

Mä luottawasti tuumin näin,
Ja miel' olj aina sinne=päin,
Ett' Ullan wielä nain.
„Omalta Ullaseltani"
Nimellä: „armas Anttuni!"
Usein sanomat sain.

Mut wasten tuuli wiskasiin,
Ja lemmen laiwan luotoihin
Minulta myrsky wei:
Jos kuinka oisin nuhdellut,
Ett' oli mun unohtanut,
Hän wastannunna ei.

Waan unsiin tuumiin antoihen,
Ja otti toisen sulhaisen —
En tuota luullut ois!
Mut siitä wiisi wirkkaisin,
Wähänpä muusta huolisin:
Kuin saisin kihlat pois!

IV.

Laulu kellosta.

Luettu ensi kerran Schiller'in-juhlana, 10:nä p. Marrask. 1859, Helsingin Yli-opiston juhla-salissa.

Maahan wankkaan wahwistettu
Kaawa seisoo kuopassa,
Walo on kellon walmistettu.
Työhön, poiat, joutukaa!
Hien otsalta
Täytyy tippua.
Työmme meillen arwon tuopi,
Siunauksen Herra suopi.

Kaikk' alku arwollista työtä
On tuuma lausein arwoisin;
Kuin kelpo lause työss' on myötä,
Niin juoksee työmme helpommin.
Siis tässä tarkoin tutkikamme,
Min heikko woima aikaan saa,
Ja sitä miestä moittikamme,
Ken työnsä suotta alottaa.

Se onkin lahja ihmisellä
Ett' ensin miettii mielessään
Ja mittaa järjen mittehellä,
Mink' aikoo tehdä työllähän.

Tuokaa puuta, kuusi=puuta,
Kuiwaa, jota liekki söis!
Lähemmäksi haudan suuta!
Että helteen horniin löis.
Waski jo pehmeni.
Tuokaa tinaki!
Että syntyis kellon aine
Sitkeä ja kaikuwainen.

Se, jonka taito maassa alla
Nyt walkealla walmistaa,
Se kirkon yllä korkealla
On meitä kiittäin kaikuwa;
Se polwien wast' ilmanwaisten
Käy monta korwaa koskemaan,
Käy huolta soimaan huoliwaisten
Ja hurskaat templiin huutamaan.
Ja maassa täällä ihmis=parkaa
Jos mitkä waiheet saawuttaa,
Sen laidasta siell' ääni karkaa
Ja kansalle ne ilmoittaa.

Walkoisia waskestamme
Kuplia jo kumpuaa,
Lipeällä ainettamme

On nyt aika luikentaa.
Puhdas waahdostaan
Myös se olkahan,
Että soinnon selwän antais
Ynnä kaiun kauas kantais.

Sill' riemuisella soitollansa
Se lapsi=kultaa terwehtää,
Jok' alkaa maalla matkoansa,
Lewäten unta lempeää;
Tään osat matkan kohtalossa
On wielä onnen kainalossa;
Nyt äitin=rinnan hellä lempi
On heikon armas aamu=hempi —
Waan wuodet joutuin wierähtää.
Ja wiskaten pois tyttöin wauwan
Jo poika syöksee maa=ilmaan,
Ja lähtee kanssa matka=sauwan
Nyt maata, mertä tuntemaan. —
Hän taas kuin synnyin=maansa kohtaa,
Niin niinkuin tähti taiwahan
Siell' impi ruusu=poskin hohtaa
Ujoinen hälle wastahan.
Niin toiwo, tuska waihetellen
Nyt hällä mieltä ahdistaa,
Ja yksinänsä käyskennellen
Hän kyyneleitä wuodattaa.
Ja milloin neittä seuraellen
Hän hältä silmän=luonnin saa,
Niin silloin mieli leimahdellen

Jo kohta aaltoo onnea.
Oi armaita ja autuaita
Ens'=lemmen kulta=aikoja,
Kuin silm' ei nää kuin taiwaan=maita,
Ja sydän juo waan hekkumaa;
Oi jospa aina kestää taitais,
Ens'=lempi, armas riemu=aikais!

Kas kuin piippu ruskettuwi!
Pistän puikon taikinaan,
Jos se siitä lasittuwi,
Saamme käydä walamaan.
Poiat, koetelkaa
Walin=ainetta,
Tokko hauras norjan kanssa
Ottaa yhteen puuttuansa.

Sill' missä wahwa wienoon ryhtyy,
Miss' ankaruus ja lempeys yhtyy,
Niin siinä syntyy sointoisuus.
Siis tutkikaan, ken liittoon lähtee,
Jos taltuu luonto luontoon yhteen,
Niin ett'ei tulis katumus.
Hempeä on morsiamella
Päässä kukka=seppele,
Koska kellon soimisella
Häntä wiedään wihkille.
Waan tää elon=juhja päättää
Elon kukka=aianki,
Lakki ynnä huntu säätää

Neidon nuoren waimoksi.
Kuin himo on pois,
On rakkaus jäätwä;
Ja kukkanen on
Nyt heelmän tuowa.
Ja mies elämään
Nyt wieraasen lähtee,
Hän liikkuu ja hankkii,
Ja liehuu ja riehuu,
Hän riistää ja raastaa,
Hän uhkaa ja puuhkaa,
Kuin onnea etsii.
Näin kaswawi lahjoja, karttuen hiljaa,
Ja aitat ne täytywät runsasta wiljaa,
Niin perhe karttuu kuin kartano myös;
Tuo kelpo waimo
Ja lapsien äiti
Siell' toimella holhoo
Ja lemmellänsä
Hän perhettänsä,
Ja tyttöjä neuwoo
Ja poikia ohjaa,
Ja päiwällä, yöllä
Hän aina on työllä,
Ja woittoa waan
Hän järjellä saa,
Ja tuoksuwin aartehin täyttäwi aitan,
Ja hyrräten rukkia kehrätä taitaa,
Ja arkkunsa ahtawi kiiltelewää
Hän willaa ja waatetta wälkkyäwää,

Ja hyödylle kiillon ja kirkkauden lainaa
Ja liikkun aina.

Isä kartano=portaaltaan
Ilo=mielellä ympäri katsoo
Sekä laskewi onneaan,
Nähden niityt ja notkuwat pellot,
Kuullen kaukoa karjansa kellot,
Nähden aittoja, lakkoja monta,
Täynnä wiljoa laskematonta,
Kerskuen naurahtaa:
Wahwa kun wankka maa
On minun onneni,
Huoneeni, woimani!
Waan ei liioin kiittämistä
Ole onnen kestämistä.

Nyt on walmis ainehemme,
Walamaan jo käydä saa,
Nyt kuin torwen aukasemme,
Herran puoleen huoatkaa:
Kaitse huonetta!
Tappi auaiskaa!
Sawuten ja kuumin lainein
Hyökää kaawaan kellon=aine.

Kuink' arwoinen on walkea,
Jok' ihmisen on wallassa!
Hänt' aina töissään, taidoissaan
Täm' auttaa lahja taiwahan.

Waan hirmuinen on walkea,
Kun kahleistansa karkoaa,
Ja entisille juonilleen
Kun joutuu luonnon neitonen.
Päästyänsä walloillensa
Katuloissa kaidoissa,
Lyö se kaikki leimujensa
Wimmatulla woimalla.
Sillä työtä ihmis=kätten
Luonnon woimat wainoowatten.
Pilwi antaa
Sateen, kasteen,
Maalle nesteen,
Pilwest' ukko myös
Nuolen lyö.
Kuulkaa, waikk'ei tulta näy,
Kellot käy!
Taiwaskin
Ruskottawi,
Päiwän rant' ei hohda niin.
Kansa kiljuu:
Auki tie!
Wettä wie!
Tuli patsain läikkyy, liekkuu,
Paikoin wiihtyy, toisin kiihtyy.
Piiput horjuu, hirret jyskää,
Maahan sortuin pylwäät ryskää,
Pylwäät ryskää, räystäät särkyy,
Äitit tyskää, lapset parkuu,
Karja winkuu,

Hyppii, sinkun:
Kaikki liehun, laahaa, liikkun,
Kantamusten alla kiikkun,
Kätten kautta kiitäwillä
Ämpärillä
Wettä saadaan ruiskun juoda,
Kaarin korkein liekkiin luoda.
Ulwoin joutun myrsky siihen
Tulen woimaa auttamaan,
Liekki lentää aittahan,
Tarttun siellä kuiwiin orsiin,
Seinä-hirsiin, paksuin parsiin,
Kiitää, telmää sillä pohdin,
Että luulis wiewän maan
Wakawilta juuriltaan,
Töytää taiwaan-kantta kohdin,
Wallatoin.
Toiwotoinn'
Ihminen ei luonnon kanssa
Tohdi koettaa woimiansa,
Paeten hän ahkeran
Näkee työnsä hukkuwan.

Tyhjät on
Jääneet seinät,
Ikkunoista tyhjät reiät,
Joista tuulet kaikki käywät;
Suoraan aiwan
Pilkistäwät pilwet taiwaan
Huoneesen.

Ihminen tuo
Hukkuneelle
Onnellehen
Silmän kerran wielä luo —
Sitt' tyynest' ottaa matka-sauwan:
Muu kaikk' on mennyt, mennä saa,
Waan kalliint' ei tok liekki tiennyt,
Ei lapsia, ei waimoo wienyt,
On perhe kaikki tallella.

Siell' on wask' nyt walmis maassa,
Muottihinsa mahtunut;
Tokkohan se lähtee maasta,
Onko työmme palkinnut?
Walo ehk'ei luontunut?
Tai lie muotti haljennut?
Monta kertaa toiwostamme
Kowan onnen ottaa saamme.

Mon' ihmis-lapsi mustan mullan
Maa-peittoon uskoo töitähän,
Maa-mieskin heittää siementään,
Ja toiwoo siitä wilja-kullan,
Kuin aika joutuu, niittäwään.
Ja tiedämm' itse joutuwamme
Me kaikki mustaan peittoon maan,
Waan nousewamme arkuistamme
Ijäiseen riemuun taiwahan.

Kirkon päältä
Harwahan
Kaikun kellot
Hautahan.
Suru=kelloin ääni saattaa siellä
Matka=miestä wiimeisellä tiellä.

Puolison, sen uskollisen,
Ah sen hellän lasten äitin
On nyt Tuoni temmannunna,
Omiltansa ottanunna
Mieheltä ja lapsiltai,
Joita hälle monta sai,
Joita itse kaswatti,
Hellästi myös hoiteli.
Walo on nyt perheen, huoneen
Jjäksensä sammunut,
Kuin on perheen äiti Tuoneen
Majansa nyt muuttanut;
Hänen kaipaa huoliansa
Lapsi=parwi äititön,
Siassansa, toimissansa
Liikkun wieras lemmetön.

Kunne kello jäähtynewi,
Työ nyt raskas seisokoon,
Niinkuin lintu laulelewi
Kukin jouten olkohon.
Koska kirkkahat
Tähdet tuikkawat

Ja kuin ilta=kellot soiwat,
Irti työst' on miehet oiwat.

Askelilla ahkerilla
Metsä=miesi kiirehtiwi
Kodon kullan lämpimille.
Kotiin käywät määkyin lampaat,
Paksu=rintaa,
Puhdas=karwaa raawas=karjaa
Ammuin astuu
Nawetoihin pitkä sarja;
Kulkee myös
Lyhde=kuorma,
Lyhtehill' on
Kirjawainen
Kiehkurainen
Kukkia;
Nuoret niitto=miehet käywät
Tanssimaan.
Tiet ja raitit raukenewat;
Tulen reiman ympärille
Talon rahwas tunkeuwat.
Portit hiljan sulkeuwat.
Waippa tumma
Waipuu maalle;
Waan ei rauhan=miestä kumma
Haahmo yön
Hämäräinen hämmästytä:
La'in woima poistaa paha=työn.

Laki kallis, wiljawainen,
Luojan luoma taiwahainen,
Side yksi ylhäisille,
Hywille ja halwimmille;
Kansat, kanpungit sa pohjaat,
Willit ihmis=töille ohjaat,
Tawat raa'at taiwuttelet,
Karut luonnot lauhduttelet,
Kansat siihen tuntoon saatat:
Tuntemahan synnyin=maata!

Kaikki, toiwoin työstä riistan,
Auttaat toinen toisiaan,
Ko'etella kilwan, kiistan,
Saawat kaikki woimiaan.
Isäntä ja palwelija
Wapaudessa suojan saa,
Kaikilla on warma sija
Wastustella sortajaa.
Työ on miehen kunnia,
Wiljan waiwan=nähnyt saa,
Ruhtinalle arwo antakaa,
Arwo meille työmme waiwasta.

Rakas rauha,
Sulo sopu,
Olkaa, olkaa
Tässä meidän maassakin!
Elköön päiwä moinen tulko,
Jolloin sodan julmat joukot

Tätä maata raatelewat,
Jolloin taiwas,
Jonka hellä illan rusko
Kaunistaa,
Kylien ja kaupunkien
Palostakin heijastaa!

Särkekää nyt kellon kuori
Tarpeens' on se täyttänyt,
Että silmää miellyttäisi
Kalu siinä syntynyt.
Wasaralla kolhikaa,
Kunne kuori halkiaa.

Työn taitaa irti kuorestansa
Waan mestar' itse irtauttaa;
Oi surkeutta, kun wirtanansa
Tuli=kuuma waski wallan saa!
Se seinät wahwat maahan lyöpi
Ja kiehuin, paukkuin wirtoaa,
Ja ahnain nieluin kaikki syöpi,
Tult', onnettuutta oksentaa.
Kuin raaka woim' on wallan saanut,
Niin järjestys on warsin laannut,
Kuin tyhmä kansa ohjiin käy,
Niin työss' ei järjen tointa näy.

Oi maata, jossa hiljallensa
On kertyn't palon=ainetta,
Ja kansa katkoin kahlehensa

Se itse ottaa oikeutta!
Paha=ilki kellon lieriin tarttun,
Se waikk' ois soipa sopua,
Ja pauhu paisun, kansa karttun,
Ja kello ulwoo kapinaa!

Wapaus, wertuus! ääni raikun;
Nyt rauhan=mies käy miekkahan.
Ja torit täytyy, kadut kaikun,
Ja ryöstää, tappaa aljetaan.
Ja ilwehillä hirmuisilla
Myös waimot leikkiä nyt lyö,
Ja raatelijan hampahilla
He wastustajan syömen syö.
Ja Herran pelko aiwan taukoo,
Myös säätyisyys on woimaton,
Ja konna kahlehensa laukoo,
Ja kaikki hurjuus irti on.
Mä kyllä tiedän kyiden wimman
Ja tunnen tiikrin hampahan,
Waan hirmuisinpa hirmuisimman
Tuo ihminen on wimmassaan.
Woi niitä, jotka soke'ille
Tuon taiwaan=soihdun antawat!
He sill' ei nää, waan kaupungille
Ja maille palon kantawat.

Eheä ja wälkkywäinen,
Niinkuin päiwä mun,
Kello kirkas, helkkywäinen

Kuorestansa paljastuu,
Aina kannasta
Asti laitahan
Tekijätä kiittää kirjat,
Laidan lehdet, lehwät, marjat.

Tulkaa tänne
Nyt poiat kaikki! wihkikämme
Ja uusi kello ristikämme,
Concordia sillä nimi on,
Sill' yhteyteen se aina soikoon
Ja mielet yhteen saattaa woikoon.

Se olkoon sillä aina työ,
Nyt mestari sen siksi lyö.
Maast' ylhäällä se riippukohon
Ja ukon kanssa kaikukohon
Se läsnä tähti=maailman;
Se sieltä ääni ihmisille,
Kut maassa täällä matawat,
Ja oppi olkoon syntisille,
Ett' luojoansa muistawat.
Tuo wakaisia wirkkakohon
Ja pyhiä sen waski=suu,
Ja hetket lyöden lausukohon
Kuink' armon aika karkoittuu.
Se onnen töitä seuratkohon,
Waikk' itse ompi tunnoton,
Ja kielellänsä kaikukohon
Maan=matkaajitten kohtalon.

Ja niinkuin ääni, korwaan käynyt,
Jo kohta taaskin hiljenee,
Se neuwoo, ett'ei pysywäistä
Ole luotu mitään maailmaan.

Nuorin wahwoin nostakatte
Kellomme nyt kuopastaan,
Äänten maahan auttakatte,
Ylös taiwaan ilmahan.
Nosta, nosta, nostakaa!
Hiljalleen se kohoaa!
Niemun kaupungille kantaa,
Rauhast' ensi äänen antaa.

V.

Kosken=laskijan morsiamet.

„El', armas Annani, waalene,
Jos Pyörtäjä=koski pauhaa.
Sen woimaa en tosin wallitse,
Ei löydä se koskaan rauhaa,
Mut kellä sen kalliot tiedos' on,
Niin sille se nöyr' on ja woimaton."

Näin wirkkoi Wilhelmi Annalleen
Ja itsekin purteen astuu,
Ja päästi purtensa walloilleen,
Sen koskessa laidat kastuu,
Ja Pyörtäjän luontoa katsomaan
Nyt Wilhelmi wei tätä morsiantaan.

„Woi, kuinka kirkas on illan kuu
Ja wälkkywä wirran kalwo!
Ei linnut liiku, ei oks', ei puu,
Ei muut kuni tähdet walwo;

Woi kuinka nyt kuolema kaunis ois,
Kuin kultansa kanssa nyt kuolla wois!"

Näin Anna äänteli hiljalleen,
Sen silmähän kyynel entää;
Mut koski kiihtywi eellehen,
Sen woimassa wenhe lentää;
Waan Wilho on oppinut laskemaan,
Tää kulku se on hänen riemujaan.

Jo laski poikana purressaan
Hän Lyy=joen kaikki kosket,
Useinpa Pyörtäjä kuohuillaan
Se kasteli hältä posket;
Ei paatoa löytynyt yhtäkään,
Jot' ei olis tottunut wälttämään.

Mut kosken kuumassa kuohussa,
Juur' jossa sen juoksu suorin,
On, päällä waahtinen waippansa,
Yks' Ahtolan neito nuorin;
Se Wellamon karjoja paimentaa,
Ja koskien kuohua katsastaa.

Sydän on Wellamon neidollai
Sen waahtisen waipan alla,
Ja lemmen liekki se aallossai
Woi syttyä niinkuin maalla:
Ja Wilhoa neitonen Wellamon
Se katsellut kauan ja liioin on.

Ja tuostapa neitosen rintahan
On syttynyt outo mieli,
Powensa kuulewi huokaawan,
Mut kertoa woi ei kieli;
Hän kuohujen keskehen istuiksen,
Siin' ainakin Wilhoa wuotellen.

Niin Wilhon wenhe nyt kiirnhtaa
Kuin Pohjolan wankin myrsky,
Se konsʼ on aaltojen harjalla,
Konsʼ yltäkin käypi hyrsky;
Mut itse peräsſä hän pelwott' on,
Waan Annasen poski on ruusuton.

Ilolla Wellamon neitonen
Sen wastahan uida täyttää:
„Se Wilho tuo on! Mut toinen ken,
Jok' immeltä silmään' näyttää?
— Woi, woi mua, Wellamon neitonen,
Sill' ompi jo kultana ihminen!"

Jo päättää Wellamon neitonen
Nyt toiwonsa turhan kostaa,
Ja kosken pohjasta paatosen
Hän äkkiä pintaan nostaa,
Johon wene Wilhelmin loukahtaa,
Ja hän kera kultansa kuolon saa.

* * *

Waan suussa Pyörtäjän wieläkin
On Wellamon=neidon=paasi,
Se paasi, jolla hän Wilhelmin
Weneen sekä onnen kaasi;
Mut neitosen itsensä kerrotaan
Meressä murehtiwan rakkauttaan.

Lähteelle kadussa.

Ken kehno luonnon tyttö
Sun paikkahan pahaan
Kuletti kaupunkihin
Kadusta juoksemaan?
Olos' on aiwan outo
Ja ratki riemuton,
Kuin läikkys', lähde=parka,
Luwaton täällä on.

Kadull' on katsojansa
Ja tarkat korjaajat,
Kiwillä peittämällä
Sinun ne surmaawat,
Tai täytesi la'aisten
Rupaa ja ruuhkia,
Sun eiwät, kehnot, salli
Kuwastaa taiwasta.

Tai ohjaawat wäkisen,
Ojittamalla maan,
Sun mustien murien
Sekahan juoksemaan.
Ei siellä päiwät paista,
Ei luo hopeeta kuut,
Ei hohda kukka-parwet,
Hohaja honka-puut.

Jos kirkkaan silmäs' oisit
Hämeessä auaissut,
Niin hieta-kankahalla
Tien-käyjä uupunut
Se päiwän paahtaessa
Sinusta woimaa jois,
Ja reunallas' lewähtäin
Matkaansa aprikois.

Jos oisit syntynynnä
Sawoon tai Karjalaan,
Niin oisi kuuset nousseet
Norossas' huojumaan,
Niin oisi kuuset nousseet
Ja tuomet tuoksumaan,
Ja niiden siimehessä
Käköset kukkumaan.

Siell' oisi poppa-miehet
Ja rammat waiwaiset
Hopeeta ynnä kultaa

Weteesi wuollehet;
Ois tyttäret tyköösi
Kes'=öillä kulkeneet,
Ja lempeä sinussa
Salassa kylpeneet.

Ja itse wiimein oisit
Liikkeelle lähtenyt,
Wälitse kukka=kumpuin
Ja waarain wierellyt,
Sitt' äitisi sylihin
Lopulla pauhanna
Imeisten ihmetellä
Imatran koskena.

Waan kehno luonnon tyttö
Sun paikkahan pahaan
Kuletti kaupunkihin
Kadusta juoksemaan.
Olos' on aiwan outo
Ja ratki riemuton,
Kuin läikkys', lähde=parka,
Luwaton täällä on.

Kerjäläis=tyttö.

Ikäwä toen tulewi,
Tukala tulettelewi,

Koto kuin on kulkusalla,
Maja paikassa monessa,
Turwa toisien tuwassa,
Wara wieras wartahana.
Kylät kaikki käyä saapi,
Kaikki kaupungit katella,
Käyä kymmenin kyliä,
Hiihteä tuhat howia;
Saapi samota satehet,
Tuulen juoksut tunnustella,
Olla weljenä wilulla,
Sisarena myrsky=säillä,
Hywä tuttu tuiskuloilla,
Käly kinosten keralla.

Usein utuinen lapsi,
Usein tätä ikeä,
Halaelen haawan juurta,
Likistän lepän wesoja,
Terwaksia terwehtelen,
Huomenutan honka=puita.

Usein utuinen lapsi,
Usein tätä ikeä,
Käyn on kuusen kammarissa,
Pioissa petäjän pitkän.
Usein utuinen lapsi,
Usein tätä ikeä,
Nukun nurmen nuttuloille,
Käännyn kankahan kylelle,

Wäsyn wieno warwikkohon,
Wietän yötä wiiakossa,
Sammal on siskona sylissä,
Wilu weikko wierelläni;
Tuuli tuuitti unehen,
Hongan latwa lapsen lauloi,
Lauloi laatuisna emona,
Kaunoisena kantajana,
Peitteli petäjän päillä,
Käpy-kätkyehen kätki. —

Olisin itse emäntä,
Talon leiwän talleltaja,
Orwot ottaisin kotiini,
Kereäisin kerjäläiset;
Leiwän leikkaisin leweän,
Kakut katkoisin kätehen,
Silakan sipulteleisin,
Wielä woita wuolaiseisin;
Tilan taljalle tekisin,
Wuotehet wälehen saisin,
Johon lapsia latoisin,
Orpoja asetteleisin;
Itse riisuisin rumimmat,
Itse pienet peitteleisin;
Eiwät itkisi emoa,
Walittaisi wanhemmaista.

Syys.

Kukkien aika kaonnut jo on, jopa heltewä Päiwä
Aina kokeep' etelään rienteä pohjasta pois.
Kauemmin tähtyetkin walaseewat nyt öisiä maita;
Wiimaset tuulet jo kai tulewaksi ne talwen sanoowat,
Pihlaja murheessaan huoliwi tukkansa pois,
Laaksosta sammunut on kulo-rastahan lempeä ääni,
Eikä nyt metsissäkään hiemua tuoksut enää.
Woi kuni muuttunut oot sinä, Luonto, mun lempeni armas!
Tähkät ja tuuheat puut päältäsi pois owat kai,
Ei mua wirwota nyt sinun lämmin ja tuoksuwa henkeis,
Etkä nyt jalkan' eteen kylwele kukkasiais.
Kalwas ja karwaton oot tulewiksi lepääwä kewäiksi;
Maastapa tyhjästä pois nousewi silmän' ylös.
Kirkkaamminpa kuin ennen kesäisinä taiwahan öinä
Kuu helosaa waloaan taiwahan ympäri luo.
Tähdet tuikkawat myös tiheämmässä oowat kun ennen,
Lempeempäänpä kotiin kutsuwat waan mua pois. —
Koskahan wiimeinkin nämä maiset siteeni herennee?
Koskahan henkeni mun kerran wapaampana woi
Kuultawin siiwin kiiteä tuonne ylös kotihinsa,
Taiwahan laulua waan riemuten kuuntelemaan?
Mult' on loppunut lämpö, ja mieleni kultaset ruusut

Eiwät nekään nyt enää nouse kun ennen eloon.
Armahat aawehet ei nyt kuisku metästä minulle,
Lintujen laulustakaan eiwät enää ne nyt soi,
Eiwätkä kuohu ne nyt edes aaltojenkaan tohinasta. —
Syömeni surkea sie, heitä tok itkusi pois!
Wielähän autuahan minun toiwoni tuikkawa tähti
Loistawi kirkkauttaan onneni yöhön alas.

Laulu Anakreon'in tapaan.

Nautitse, poika!
Nuorra kun wielä
Riehtewä riemu,
Soitot ja tanssit
Tarjona on.

Nuorruuden tarha
Marjoja wiinan,
Kukkia ruusun
Täynnänsä on.

Niitä sä katko,
Solmitse sitten
Palmikko kaunis
Tuoksuwan tukkas'
Kiehkuroihin.

Runsahan riemun
Löydät sä kyllä
Kukkasen kauniin
Hiemu=hajuista,
Waahdosta wiinan,
Soiton sulosta,
Neitosen nuoren
Nännistäkin.

Kaikki on täällä
Riemuksi luotu,
Kaikkipa käskee
Nautitsemaan.

Katsopas, kuinka
Pelmuten perho
Siiwillä suihkaa
Kukkasten kesken,
Huoleton waan!

Niin sinä neidon,
Naurawa=suisen,
Hekkuma=huulen,
Seudussa suihka,
Suihka ja kuisku,
Kuinka ne kauniit,
Paistawat posket,
Riehtewät rinnat
Kiihkowat on!

Katsopas, kuinka
Tuo kimalainen
Hyppien huiskaa
Metsillä, mailla,
Heinästen helläin
Kansilla kiekkun,
Nestehen niistä
Innolla juo!

Niin sinä riennä
Riemusta riemuun,
Nautinnon neste
Juo sinä niin!

Aikasi aina
Menköhön mielin,
Kuin wesi wento
Juoksewi joissa
Puistojen poikki,
Siimehen suojin,
Matkalla kiertää
Montaki mutkaa,
Kukkia rannan
Muiskuelee ja
Pois=pakenee.

Susi ja Lammas.

Kesän kuuman heltehellä
Joen kylmällä wedellä
Janoansa sammuttaa
Rannikolla nuori lammas.

Susi julma, harwa-hammas,
Siihen tulla hurtattaa;
Sillä riippui pitkä kieli,
Lammast' alkoi tehdä mieli
Panna puolis-paistikseen.
„Woi sinua, pöllö-rukka",
Hönkäsee kowasti hukka
Riidan syytä saadakseen,
„Minkätähden pohjaa potkit,
Ja minulta, konna, sotkit
Hywän juoman kaikki näin?"

Pakohon ois lammas-parka,
Joll' on luonto heikko, arka,
Juossut warwikkohon päin;
Waan wawisten pelkäs' sutta,
Rupesipa oikeutta
Tuolta wielä toiwomaan.
„Arwon herra", niin hän äänsi,
„Mikäs wasten wirtaa käänsi

Weden wankan juoksemaan?
Alempana kappaletta
Kuin se, missä te oletta,
Minä raukka wettä join;
Kuinkas, waikka potkimalla,
Sotkea ma wirran alla
Teiltä, herra, juoman woin?"

„Wieläkö sä suurentelet
Ja minulle wastaelet,
Munan tuhma, pöllö-pää!
Kyllä kohta suusi suistan,
Niin — ja nytpä senkin muistan,"
Susi julma ärjähtää,
„Sanoneesi mennä wuonna
Että muk' olisin juonna
Minä wertä uudeltaan."

„Tyhj' on teille juoru tuotu,
Kosk' en mennä wuonna luotu
Minä wielä ollutkaan."

„Sen sanoja jompi kumpi
Sinä taikka weljes' ompi,
Siit' et pääse minnekään."

„Welje' ei oo mulla ollut."

„Waan sinulle nyt on tullut
Kosto siitä, että teidän

Paimenet ja koirat meidän
Sukuamme surmaawat;
Ja sowinto=uhriksensa
Nuoren lampaan raswoinensa
Jumalatkin waatiwat,"
Pilkaten sanowi hukka,
Päälle käy, ja lammas=rukka,
Waikk' on syytöin, kuolla saa.

Kettu ja Korppi.

Aamuisissa alkoi olla päiwä,
Aholla kuin juoksi kettu=räiwä,
Joka etsi aamu=suurustansa,
Sillä nälkä kurni suoliansa,
Kuin ei eileis=päiwän syömisistä
Ollut paljon yhtään wirkkamista.

Tuossapa nyt keksi korpin puussa,
Joll' olj aika juusto=kyörä suussa;
Wesi kiehahtawi kielellensä,
Ja hänelle iski mielehensä:
„Milläs keinoin juuston tuolta saisin?
Jospa häntä hiukan narrajaisin!"

Ei oo millänsäkään, eikä juokse,
Hiljalleen waan astuu korpin luokse,

Ja sanoo lähelle tultuansa,
Hunaja ja nöyryys huulillansa:
„Hywä huomenta, Herr Korppeliini!
Woi, kuin teidän paitanne on wiini!
Meillä muill' on päällä nahka-takki,
Mutta teill' on kiilto-musta rakki,
Teill' on myös jalassa saappahaiset,
Joiss' on alla aika anturaiset,
Sormukset soreat sormissanne,
Rengas kumpaisessai korwassanne;
Miestä kauniimpaa ja pulskempata
Ilman alt' ei taideta tawata;
Ja kuin ain' isommissa suwuissa
Laps' on harjoitettu lauleluissa,
Niin ajattelee typerä pääni,
Että teilläkin on kaunis ääni,
Käen sekä leiwon wottaisitte,
Jos waan laulamahan antauisitte."

Korppikos hywäksyi kiitostansa,
Laulajai muk' oli luulossansa,
Rykäsi — ja äänen raikahutti,
Että kangas toisen kaikahutti;
Juustopa pudota putkahtawi,
Ketun suuhun suoraan sutkahtawi,
Ja kuin korppi kaikkein ihmeheksi
Luuli laulaneensa, niin hän keksi,
Ett' olj suurus suustansa pudonna,
Keksi, kuinka kettu, Lemmon konna,

Poies juosta pötki juuston kanssa,
Ja hänelle nauroi juostessansa.

Matkaaminen.

Käeltä leiwonen kysäsi kerran:
„Mist', ystäwäni, mahtaa tulla se,
Ett' allit, waikka matkanneet niin paljon,
Ei ole yhtään wiisaammat kuin me?"

„Ne owat pantu meille näyttämähän,"
Käkönen wastasi ja naurahti,
„Ett' ei se paljo matkustaminenkaan
Woi tuhmaa tehdä wiisahammaksi."

Kompia.

Muutos.

Ainako oltuna lie kuni nyt, sitä en minä tiedä,
Poiat ne miehiä on, miehet on akkoja nyt.

Kelwotoin lahja.

Jaa' mitä tietänet mulle, ja siitä mä kiittäwä oisin,
Itsesi annat sie, en sitä ottoa woi!

Wiisas päätös.

Laiskuri Jussi, se mies unissaan oli juoksewinansa,
Siitäpä päättää hän maata ei konsanahan.

Toinen.

Maksawinaan rahoj' olj unissaan tuo saituri Olli,
Tuhlaustaan katuen siitä hän hirttihen nyt.

Herrojen herkut.

Paawo.

Maast' et, etkä merestä tapaa, mitä herrat ei söisi,
Kuin pesä linnunkin heille ruokana käy!

Pekka.

Ellys, weikkoseni, sitä kummaksi niin toki luulko,
Ihmeemp' ompi: „Patruun“ syö koko kontujakin!

Miks' ei?

Kaunistaa tämä kansa ja maalata kaikkea tahtoo,
Kartanot kellastaa, porttien puut punoaa.
Eikä se suinkaan tyytyä siihenkään toki malta,
Penkkiä, pöytiä myös, kaikkia nyt punataan;
Maalattiinhan tuo punaeksi jo lääwäki meillä,
— Miks' ei Mamseli sais poskusiaan punata?

Hauta=kirjoitus.

Lepääwä waiwoistaan
On tässä Matti Nuoli,
Hän syntyi maa=ilmaan,
Söi, joi, makais ja kuoli.

Toinen.

Täss' haudassa lepää Grels Patrik Moilonen,
Jonk' ilman ei mitään sanota tehnehen;
Ja warmaan käännäksen hän wielä haudassaan,
Kuin tässä ristiään nyt ilman katsellaan.

Owi=kirjoitus.

„Elköön täst' sisähän kawaluus, wale, wiekkaus käykö!"
Pietari kirjoittaa porttinsa kamanaan.
Tuon näki nauraja muu, towerilleen kohta se lausui:
„Mistäs kautta se mies pääsewi itse sisään?"

Hetan tukka.

Kuin kumma parjaus Hetasta nostettiin,
Hiuksensa hänen hoettiin mustanneen!
Se aiwan walhe on, mä tiedän tarkoillehen:
Sen tukka musta olj jo, kuin se ostettiin.

Eräälle rikkaalle.

Ruplais=pussia oot keräellyt arkkusi täyteen,
Kuolla sinunki pitää: minnepä itse sowit?

Eräälle parrakkaalle.

Wiisauden, miehuuden merkkinä partasi kaswaa:
Wiisaspa ois sekä mies pukkiki partansa wuoks'.

Eräälle runoilijalle.

Wäinämö oisit sie, erotus toden ei iso ookaan:
Kuin ukon kiel' sull' ois, mielesi myös hänen miel'.

Eräästä laulajasta.

Kuoloa ennustaa yö-huuhkajan hirweä laulu,
Waan Sipi kuin laulaa, kuolewi huuhkajakin.

Luonnon wiittaus.

Kuuntelemaan enemmän sinä kuin puhumaan olet luotu,
Koskahan yhden suun, korwia kaksi sä sait.

Kertulle.

Peilisi, Kerttuni, ei puhu totta; jos totta se lausuis,
Et sinä milloinkaan katsosi sen kuwahan.

Naiminen.

„Naiminen meillen on, kewähällä kun merta kaloille,"
Huoaten nainut mies kerran lausuwi näin,
„Siitä ken ulkona on, sisähän sen mieli jo hehku,
Ken sisäss' on, sepä taas toiwosi päästänsä pois."

Elämä.

Niinkuin laiwan on aalloill', on ihmisen retkiki täällä,
Tuiskut ja tuulispäät kaikki se kärsiä saa;
Onni se on peri=miesnä ja sattuma sill' apulaisna,
Yhden yhdänne luo, toisia toisanne wie;
Yksiä lauhkea tuuli ja myrskyt toisia kohtaa,
Yhteen waan satamaan kaikki he wiimein käy!

VI.

Joulun-aatto.

Tämä on kaunis, liikuttawa, pyhä ehtoo!

Ihmiset wiettäwät rakkauden juhlaa! Tänä päiwänä suowat ihmiset toisillensa yhteisen ilon, he ilahuttawat toisiansa riemulla, helleydellä, rakkauden-, ystäwyyden- ja uskollisuuden-ahjoilla.

Se hywä Isä tuolla ylhäällä on ihmisille antanut koko maa-ilman yhdeksi ainoaksi elämäkerran-pituiseksi joulumaatto-lahjaksi! Hän on antanut ihmisille elämän, joka on yhtä rikas kuin täyteläisin joulu-pöytä, ja täyttänyt sen hywillä lahjoilla. Hän on taiwaan kumuun sytyttänyt äärettömän joulu-puun, jossa on lukemattomia joulu-kynttilöitä, ja tästä säihkyäwästä puusta alas-leimahtelee kaikki elämän armo-lahjat: Rakkaus, Usko, Toiwo. Hän on lahjoittanut ihmisille kokonaisen joulu-pöydän, täynnänsä ihanoita, monen-kaltaisia lahjoja: aamu- ja ilta-ruskon, kewään, kesän, linnut, ku-

waukset, kyynäleet, rakkauden, ystäwyyden, tiedon, hywän=tekoisuuden, uskon=opin ja tuhansia muita kappaleita, jotka saattawat tehdä meidät onnellisiksi. Wielä on hän lahjoittanut ihmisille kaumiin astian täynnänsä kaiken=laisia leikki=kaluja, wälkkywiä kullasta ja kiiluwia kalleista kiwistä, ja sen nimi on kuwastin, ja siinä on ilahuttawia unia ja suloisia toiwotuksia. — Sanalla sanottu: tämän isättömän ja äidittömän lapsi=huoneen ian=kaikkinen Isä on tahtonut tehdä koko ihmisen=elämän yhdeksi ainoaksi loppumattomaksi, kummalliseksi hämärä=hetkeksi, tämän elämän auringon alas=menemisen ja tulewaisen elämän auringon ylös=nousemisen wälillä.

Waan ihminenpä on, niinkuin pienet lapset, katkoinut ja monituisiin pieniin, mitattuihin ja luettuihin juhlapäiwiin jaellut tämän elämän suuren joulu=lahjan. Hän on jaellut sen loppumattoman, ian=kaikkisen, elon=pituisen rakkauden=lahjan pieniin, aiwan pieniin osiin, ja wiettää nyt joka wuosi kylmän rakkautensa joulukuunyötä, ja päättää silloin aiwan kiiruusti kaikki rakkautensa asiat kanssa=ihmistensä, ystäwiensä, lastensa, sydämensä ja kaikkein omain, hellimpien tunnettensa kanssa, ja oleskelee heidän kanssansa tällä ainoalla, pienellä, lyhykäisellä, määrätyllä rakkauden=hetkellä.

Ja näiden muutamien, rakkauden pyhässä maassa seisowain wiittojen wälille, näille pitkille autioille taipaleille kylwäwät ihmiset koko wuoden kuluessa wihan neuloja, lemmettömyyden sappea, kateuden wiholaisia ja tuhansia

muita myrkyllisiä kaswuja, jotka katkeroittawat, häwittäwät ja tukehduttawat kanssa-ihmisten onnen!

Ja sitten, täytettyänsä nämä wäli-paikat wihalla, wainolla, lemmettömyydellä, kateudella, eri-puraisuudella, waeltawat he joka wuosi kerran sen wanhan, ikuisen ian-kaiken seisowan rakkauden-tiewiitan tykö, ja ripustawat siihen lamppunsa kaikkein sen teko-kynttilöiden kanssa, ja koristelewat sen kauniilla ja monen-laisilla leikki-kaluilla, ja tätä ihmiset kutsuwat joulun wiettämiseksi!!

Taiwaallinen Isä, anna heille anteeksi! He eiwät tiedä, mitä tekewät.

He kulkewat kuin sokeat Sinun armosi äärettömän walo-meren läpi, he kulkewat kuin kuurot Sinun armeliaisuutesi loppumattoman wirta-putouksen wierellä, he kulkewat kuin mykät Sinun luomisesi ian-kaikkisen ilo-laulun soidessa, he kulkewat tykyttäwäisellä sydämellä, lyhyellä hengityksellä läpi Sinun korkean, taiwas-walolla walaistun maa-ilmasi.

Ja nyt minä käännäten kaukas pois niistä joulu-pöydistä, joita woittoa pyytäwä rakkaus asettelee, yhdellä ainoalla joulunaatto-hetkellä ympäristöllensä paratakseen pitkän, katkeran wuoden; — pois minä käännäten siitä joulu-pöydästä, jossa sydämen-kowuus kultaisella lahjallansa koettelee omillensa kullita koko pitkän, myrkyharmajan wuoden; — pois minä käännäten siitä, missä itse-rakas olento kirjawilla lahjuksillansa koettelee lepy-

tellä polkemaansa sydäntä; — kauas minä käännäten pois niistä joulu=pöydistä, joilla oikea rakkaus on ainoastaan näky=leipä, oikea wanhemman=rakkaus ainoastaan lento=tuli.

Ulos minä menen ja katselen sisälle ja kuuntelen köyhyyden pimeistä ikkunoista, joissa ei muuta loista kuin rakkaus, joissa ei kaswa muuta puuta kuin puutteen ja ahkeran, kowan työn kuiwa leipä=puu, joissa ei pala muita kynttilöitä kuin kiiluwia, kuumia kyynäleitä.

Minä painan korwani löytölapsi=huoneitten owille, joissa lapset owat isättä ja äitittä, ilman kultaisitta lahjoitta, joulu=puitta ja joulu=pöydittä, ilman kaikitta rakkauden ja helleyden lahjoitta. Minä menen ulos kylmille kaduille, etsin niiden paleltuwaiset, wapisewat lapsi=raukat ja näen kuinka he itkewillä silmillä kurkistelewat niihin lämpimihin, loistawiin huone=hin, joissa onnen lapset owat walossa ja riemussa ja iloitsewat joulupuun ympärillä ja hyppien riemusta ja tyytywäisyydestä taputtelewat käsiänsä täyteläisen joulu=pöydän ympärillä.

Minä etsin kaikki ne tuhannet, jotka tänä päiwänä, tänä liikuttawaisena joulun=aattona, istuwat yksinänsä, aiwan yksinänsä, hyljättyinä eikä keneltään rakastettuina. Etsin kaikki ne, jotka rakkautta ja toiwoa täydellä sydämellä kuitenkin owat unhotetut, jotka tänä päiwänä sillä pyhällä ehtoolla, eiwät saa pienintäkään rakkauden merkkiä, ei mitäkään. Etsin kaikki ne, jotka istuwat pimeydessä itku=silmin ja kalwettuneilla kaswoilla. Et=

sin kaikki ne, joille onni ei ole antanut mitään, ja joilla nyt tällä pyhällä hetkellä ei ole mitään antamista rakkaimmilleen, lapsillensa, rakastamillensa. Etsin kaikki, jotka kauas eroitettuina rakkaimmistansa istuwat suruen ja kuiwettuen, kuin eiwät saata tällä pyhällä ehtoolla sanoa niille yhtään rakkauden sanaa, eikä antaa yhtään rakkauden lahjaa, ei kukkaistakaan, ei hienointa paperipalaistakaan, ei mitään. Etsin kaikki ne, jotka ainoastaan kuolleille saattawat sytyttää joulu-puunsa kynttilät, ne, joilla tässä maa-ilmassa ei ole mitäkään.

Kaikki nämä minä etsin käsiini ja painan heitä sydäntäni wasten ja sanon heille:

„Tulkaa minun kanssani, minä olen köyhä kuin te; tuolla maan alla on minulla kuin teilläkin kalliit aarteet, ja täällä maan päällä aiwan wähä; niinkuin te olen minäkin syönyt leipäni kyynäleillä, ja kyynäleillä seoittanut juomani; minä olen hyljätty niinkuin te, minä kannan sydämessäni palawan, sammumattoman toiwon niinkuin tekin, minä olen yksinäni ja kaikista eroitettu niinkuin te; minä olen köyhä, hywin köyhä, waan en kuitenkaan niin köyhä, ett' en saattaisi kutsua teitä kaikkia pöytään, sydämeni pöytään, joka on rikas rakkaudesta, rikas lämpymästä, eläwästä, tehollisesta armeliaisuudesta."

„Näettenkö tuolla taiwaalla tuon suuren, moni-haaraisen, kulta-lehtisen joulu-puun? Sen on ian-kaikkinen Isämme pannut sinne meitä wasten, ainoastaan meitä

wasten, jotka emme tänä iltana istu loistawien kynttilä=kruunujen alla ja monen=kaltaisesti koristeltujen ja raskasten pöytäin ääressä, waan tämän, ian=kaikkisen Isämme tuhansittain leimahtelewan joulu=puun alla."

„Näiden tähti=walojen wälitse kääntää se taiwaallinen Isä lempeästi katsoen silmänsä alas lastensa päälle, ja minulle ja monelle muulle on hän suonut silmän, jolla näen puoli=awatut owet parempaan elämään, ja näen ja kuulen kaiken sen ilon, joka sinne on luotu."

„Ja tämän kiiltäwän, loistawan, tähdistä tehdyn joulu=puun on Jumala istuttanut taiwaalle ainoastaan niitä wasten, jotka yksinänsä ja hylättyinä katsowat taiwaalle päin, ja nämä tuhannet ja monin tuhansin tuhannet walot leimuawat ja loistawat ainoastaan niille, joille muu elämän joulu=walo ei loista; ja minä wien teidät lähemmäksi näitä kynttilöitä ja selitän niiden säteet, ja osoitan teille, kuinka ne katsowat sisälle elämäämme niinkuin autuuttawat henget, niinkuin rauhan enkelit, niinkuin tulewaisen ian=kaikkisen taiwas=riemun loistawa takaus."

Pohjan Eläimet.

Ketä halu wetää luonnon muotoja tutkistelemaan, se katsokoon kerran lehmän ja härän silmiin, ja katsokoon, kuinka nämä eläimet käyttäwät itsensä. Ne näyttäwät niin arwon=ansainneilta. Tuntuwat olewan ei iloiset, ei myöskään huolen=alaiset; harwoin wihaiset, waan ei leikkisätkään. Ne pitäwät itsensä niin arwossa, ja äkkiä katsoen luulisit heidän aina olewan missä wiran toimituksessa. Heistä on talolle suuri hyöty, ja niin todistaa ulkonainen muotonsakin heidän olewan juuri maallisen hyödyn, ja waan paljaan hyödyn tähden luotujen. Et suinkaan ole näkewä yhtään niin arwollista, niin wirkamiehen=luontoista olentoa, kuin miltä härkä näyttää kaikessa olossansa, käynnissänsä, päänsä kääntämisessä, katsonnassansa. Joka luulee nämä sanat leikin wuoksi sanotuiksi, se pettyy sangen paljon. En tahdo niillä wirka=miehiä nauraa, enkä sitä, jota maa=ilmassa „toimitukseksi" sanotaan, pilkaksi osotella. Kumpaakin kunnioitan minä yhtä wilpittömällä mielellä kuin muutkin. Ja waikka silmäni halullisesti liikkuu luonnon muodostamia katsomassa, niin ei mieleni kuitenkaan

pyri yhdellenkään sen olennolle nauramaan. Sen siaan katson härkää ja lehmää ainakin liikutetulla sydämellä. Ja ainakin näen heissä kuwauksen siitä mikä on „toimituksessansa liikkuwa“, „päälle-pannun welwollisuutensa täyttäwä“, maallisessa merkityksessä „arwon ansaitsewa, järestyksen alainen, wakawa, päätösten jälkeen eläwä, keski-ikäinen“ (s. o. ei nuorison kaltainen eikä warsin wanhettunutkaan). Katsastahan esim. tuota härkää, joka seisoo edessäsi ja märehtii, ja näyttää niin sanomattoman ajattelewaiselta; tarkemmin katsoen häntä silmiin etkö liene hawaitsewa, hänen ei mitään ajattelewan. Katsasta taata waka-mielistä, hywää hollannilaista lehmää, joka lypsettäessä seisoo niin siiwosti ja katsoo ylös ilmoihin niin — miettiwällä tawalla. Juuri näin taiwaalle katsoessansa tekee hän, yhtäkään jäsentänsä liikuttamatta, taaksensa pienen kepposen; mutta tekee tämänkin tekonsa yhtä wakawasti, yhtä toimellisesti, kuin minkä muun nyky-aikaa ja tulewaisuutta hyödyttäwän työn. Jos näistä olennoista siis yhdeltä puolen onkin suuri hyöty, niin ei niissä toiselta puolen löydy merkkiäkään notkeutta, ei merkkiäkään siewyyttä eikä sitä elähtäwätä arastamista, joka ilmoittaisi sisällisen wireyden, sitä arkuutta, joka kalalla ja linnulla löytyy. Arkenee eli pelästyy härkäkin ja lehmä toisinaan, mutta käyttäywät silloin hätäisesti, hyppyttämällä ja raskaasti. Juuri samoin käyttää se ihminen itsensä, joka on painawan ja toimellisen näköinen, ja harwa asia näyttää niin surkealle, kuin se milloin tämän-kaltaisen ihmisen täytyy yht'-äkkiä luopua tästä luonnostansa. Harwoin näemme niin kuwaawata ja merkillistä tapausta, kuin

sen, milloin lehmät maan=tiellä ollessansa pyrkiwät matkustajan tieltä pois. Jos lehmä matka=miehen tullessa on oikealla puolella tietä, niin nähdään hänen ensin hämmästywän ja tahtowan wälttää tulijata; yhdessä kohden seisoen ei hän tarwitseisi muuta kuin seisoa yhdessä kohden; koko asia menisi niin helposti hänen ohitsensa. Waan niin yksin=kertaista asiata on hänen mahdotoin ymmärtää; suorastaan pakoon juokseminen, lammasten tawalla, ei myöskään näytä sopiwalta hänen arwollensa ja uppi=niskaisuudellensa; hänen pitää saada olla paikallansa. Suurella innolla lähtee siis tien toiselle puolelle, ja tekee sen sillä tawalla, että jokaisen täytyy sanoa hänessä wireyttä ja siewyyttä ei olewan ensinkään. Mikä parempi turwa eli etu hänelle on tien wasemasta kuin oikeasta puolesta, sitä on waikea ymmärtää; se waan on warmaa 1:ksi että jokainen tiellä kulkewa on muka hänen wihollisensa, 2:ksi että jos hän matkaajan tullessa on oikealla puolella, niin pitää hänen jos mitenkin pääsemän wasemalle ja takaperin — ja 3:ksi että hän näin pakoon pyrkiessänsä juuri joutuu siihen waaraan, jota tahtoo karttaa, ja tulee matkustajan aisalta eli rattahalta surwatuksi, jota ei olisi tapahtunut, jos hänellä olisi ollut älyä pysyä paikallansa. Tälle hänen tuhmuudellensa nauretaan tawallisesti, ja sitä kutsutaan lehmän=sukkeluudeksi. Härkä älyssänsä ei ole aiwan näin tuhma, waan jos hänkin milloin peläs=tyy, niin wälttämättömästi käytäksen hänkin kömpeläsi; ja minä uskallan jos waikka wedon lyödä, että hän hätään jouduttuansa walitsee jos ei pahimmankaan, kuitenkin pahimman=näköisen keinon pelastautuaksensa. Näitä

kertomaan wiiwähdyin sentähden, että ne owat kuwia luonnosta, joissa Jumala salaisesti, waan sangen selwästi sille, jolla on halua niitä katsella, on ilmoittanut suurimpia salaisuuksiansa. Ne owat ikäskuin kuwia siitä, mitä maa-ilmassa tawallisesti pidetään arwossa, katsotaan „hywäksi", „siiwoksi", „järelliseksi". Se, josta Järestäminen ainoastaan on pää-asia, pysyy pystyssä niin kauan, kuin woipi kaikki tapaukset Järestyksestänsä selittää ja näkee siinä itsensäkin; waan jos itse eli muu selitettäwänsä wierähtää wähänkään puolelle eli toiselle, wierähtää järestyksen rajoista ulos, niin on hän onnetoin. Se, jossa ulkonainen järestys on paras tarkoitettawa, pysyy hywässä woimassa niin kauan kuin tämä järestys on rikkomatoinna; waan wälttämätöin sisällinen halu wetää ja saawuttaa sen sekautumaan muihin wieraihin aineihin, ja syyttä pelkäämään kaikkea matkaa tekewätä, eteen-päin kulkewaa, ja juuri tässä joutuu se waaroin, jotka ilman eiwät olisi tapahtuneet; ja ei koskaan ole se niin onnetoin, kuin missä itsensä pelastaminen tulee kysymykseen. Se, joka aina on tottunut wiiwuria eli linialia myöten wiiwoja tekemään, hämmästyy enemmän kuin joku toinen, jos hänet yht'-äkkiä pannaan wiiwuritta suoria wiiwoja wetämään; ja se, jonka wirka juuri on aina olla walpasna eikä koskaan unohduksissa, se sattuu toisinaan hämmästymään ja typertymään enemmän kuin muut.

Aiwan toisen-laiset owat muut ihmistä pohjaan seuranneet eläimet: hewonen, koira, kissa, sika. Näitä et suinkaan saata, niinkuin lehmää ja härkää, syyttää pai-

nawan ja toimituksissa=olewan näköisiksi. Katso esim. hewoista, — ei silloin, kuin hän on suuressa huolessa ja kurjuudessa kowan ajajan alla, waan tawallisissa tiloissa, — onko se erittäin paljon toimituksen=alaisen eli wirka=miehen, näköinen? Tosin on hywästi opetettu hewonen sangen siiwo ja nöyrä aisoissa; waan sekä kaulan itse=mielisestä notkumisesta että lautaisten liikunnosta ja olletikin wallattomasta etu=jalkojen wiskelemisestä näet, että hän wähän kuin leikitteleksen toimituksessansa. Mäkeen tultuansa panee kyllä kaiken woimansa liikkeelle saadakseen isäntänsä mäen päälle; mutta eikö hän tässäkin liiku niin kauniisti ja miehuullisesti? eikö hän näytä pyrkiwän mäen päälle enemmän kunniansa kuin palweluksen wuoksi? Jos häntä lyödään, niin ei hän katso lyömistä welwollisuuden muistutuksi, waan suuttuu, sillä hänen luontonsa ei suatse koskemista eikä häpeätä. Hän on iloinen, että häntä haastatellaan, ylpeytyy saaduista koristuksista, tekee paljon ulko=näön wuoksi, ja toimittaa toimitettawansa, milloin waan saapi, iloiten ja leikiten. Hewonen on tawallisesti hywin rakas ihmiseen. Häntä silmiin katsoessasi et niissä taitane nähdä paljon sywä=mielisyyttä, waan niistä loistaa ikäskuin pieni herruus, ja hän pitää sinua kumppalinansa: kääntää kauniin päänsä sinuun kuin wertaiseen, ja näyttää sanowan olewansa walmis sinua koko elin=aikansa seuraamaan, jos waan sinä puolestasi otat hänelle ollaksesi rehellinen ja ystäwä. Hewonen ei näytä koskaan, niinkuin härkä wilosohwilta; waan hänen silmiensä pohjalta kuultaa, jos ei ajattelewaisuus, niin wielä sitä parempi. Hän yltyy helposti sankari=töihin,

ja nero ja wäki hänessä owat hädän enetessä waan kiihtymässä: hän ei huoli, waikka päänsä menettäköön aiwan tyhjän edestä, mutta tuhmuuksiansa ei hän tee tuhmuudesta waan eteenpäin=pyrkimisestä. Kuitenkin on hawaittu, hänen wiskaawan jalkansa niin notkeasti, siewästi ja warowasti, että harwoin, hywinkin kowasti juosten, polkisi jonkun tiellä olewan paremman olennon, esim. lapsen, päälle. Jokainen tuntee hewosen urhoollisen luonnon; urhoollisuus ei kuitenkaan estä häntä toisinaan säikähtämästä, ja laitumella ollessaan ei hänellä ole halua antautua kiini, jos et lahjo leiwällä ja hywillä sanoilla. Hän kuuntelee pienintäkin hiiskausta, ja on linnun luontoinen niin paljon kuin neli=jalkainen eläin olla taitaa. Waan härän tapaan ei hewonen pelästy milloinkaan. Edestäsi hyppähtäessänsä ei hän juokse hölköttämällä ja hypyttäen niinkuin lehmä. Hän ei typerry ja hämmästy niinkuin härkä, waan säikähtää arkuudesta ja pakenee ei yhtyäkseen mihinkään koskewaan. Pakeneminenkin syntyy häneltä niin keweästi ja kauniisti; jokainen näkee, että hän ei hämmästynyt, eikä säikähtynyt pois tawallisesta luonnostansa. Sillä se työ, jossa hän oli käsin, ei ollut hänellä pää=asiana enemmän kuin muutkaan työt: hän ei ole milloinkaan asialla eli toimitukseessa; hän tietää ja tuntee kaiken=muotoiset mutkat ja suunnat, niin suorat kuin wäärätkin, eikä siis eksy itsestänsä, omasta oikeasta luonnostansa, hyppähtäköön tahi juoskoon millä tawalla ja minne=päin tahansa. Hewonen ei ole milloinkaan neuwotoin eikä tuhma tolwana. Ajettunakin ja suomittuna hän tosin näyttää kurjalta ja onnettomalta raukalta, on hermo=

toin eikä ala enää hosumisestasi mitään pitää, hoippuu, ja polwensa eiwät tahdo jaksaa kannattaa häntä itseänsä eikä sinua, ystäwäni, joka ajat hänen wiimeisillä woimillansa; waan jos lystin wuoksi menet ja katsot hänen jälkiänsä, niin et näe silloinkaan wielä hewosen jalkojen niin hoippuroineen ja niin epä=tasaisia askeleita ottaneen, kuin härän jälet näyttäwät sen tehneen. Kuin sitten wähän seisotat häntä ja menet luokse haastattelemaan, niin josko ei ystäwällisillä silmillä katsokaan sinuun niinkuin ennen, nostaa kuitenkin wielä niskaansa ylpeästi, silmän=nurkat owat punaiset surusta eli wihasta, ja korwat luimussa. Mutta hywin wähällä saat hänen taas leppymään: taputat kaulaa ja annat wähän leipää eli apetta. Kohta unhottaa hän julmuutesi, menee sitten kunne kaatuu, ja joutuu wiimein lintujen syötäwäksi.

Jos nyt panet kaikki hewosen omaisuudet yhteen, niin olet kohta näkewä, että jos hän ei saa wetää kuormaansa iloisesti ja ikäskuin lystin wuoksi, niin hän suuttuu ja ottaa wetämisen waiwaksi. Tästä nähdään, että hewonen ei pidä työtänsä wirkana. „Wiran toimitus“ on nimittäin semmoinen, jota ei tehdä lystin ja leikin wuoksi, eikä myöskään pidetä waiwana ja kuormana. Se on oikea wirka=miehen luonto, joka ei kysy: onko tämä waikea eli kewyt, waan tekee kaikki, mitä hänen pitää tehdä, mitä on welwollinen tekemään. Waan semmoinen ei ole niiden luonto, jotka owat hewosen kaltaiset, eli joiden kuwaaja hewonen on luonnossa. Ne eiwät siis ole niin hyödyttömät, niin

wähän aikaan saawat kuin tawallisesti luullaan; ne tekewät yhtä paljon ja enemmänkin kuin muut, waikka niillä on se tapa, ett' eiwät tahdo toimittaa wäkisen, pakoitettuina ja wiran puolesta, minkä muuten wapatahtoisesti tekewät ilolla kaksin-kerroin. Ja sinäkin, ystäwäni, olet sen-kaltainen, että sangen wähän ihastut palkollisesi eli muun welwollisesi tekemistä töistä. Mikä on härkiesi wiimeinen osa? Se että, et koskaan heitä rakastettuasi, wiimein syöt heidät. Jospa et hewosellenkaan kowin paljoa paremmin tee, niin aina kuitenkin pidät siitä olennosta enemmän, joka sinua wapa-ehtoisesti palwelee, kuin siitä, joka welwollisuudesta ja orjana asioitasi toimittaa, ja oikeinpa hywillä mielin olet, että se, jolla olisi kuntoa ja neroa olla käskyillesi tottelematoinkin ja tehdä wasta-rintaa, kuitenkin on nöyrä ja kuuliainen. Tosin kyllä on se sinulle sangen mieleistä että sinulla on tottelewaisia alamaisia, joita woit waikka tulehen käskeä; waan minkä-lainen olet niille? Et raski heidän antaa nautita sitä hywää ja niitä huwituksia, joita itse nautitset. Urhoollista ja wapa-mielistä, jonka et ole saanut uskomaan että työsi olisi hänen toimitettawansa ja welwollisuutensa, sitä taputat lautaisille ja silität kaulaa: häntä woit rakastaakin, etkä toki edes syö häntä, niinkuin toisia. Jos muissa maanosissa, niin ei Europassa kuitenkaan wielä useasti syödä hewosia. Waan jääköön tämä aine nyt.

Koira — jos siis hänestä nyt rupeamme puhumaan — ei ole härkä eikä hewonen. Koira ei tee työtänsä wiran puolesta eikä härän tawalla, waan ei

myöskään hewosen tawalla; sillä hän ei tee juuri paljon mitään. Hän rakastaa olla seurassasi, on sanomattoman sukkela juoksentelemaan ympärilläsi tuhansin polwekkein ja mutkin, eikä matkaa koskaan suoraan, ja yhtä sukkelasti ja loppumattomasti tekee hän joka pensaalle kunnian-osoituksensa *). Hän tietää kuitenkin tehdä kaiken tämän niin siewästi, niin taitawasti, ett' ei kukaan suutu häneen; ja waikka kanssasi kulkiessansa tekee niin monta mutkaa ja polwea, on hän sinulle kuitenkin kaikista uskollisin. Hän ei liiku niin kauniisti eikä niin wapaasti kuin hewonen; kuitenkaan ei hän koskaan kule härän tawalla. Hän käypi kanssasi metsällä oman huwituksensa wuoksi, ajaa otusta enemmän kuin luulisitkaan oman lystinsä tähden, ja puree jänistä useasti, milloin waan luulee sinun silmäsi wälttäwänsä; wieraita ainoasti haukkuu hän sinun tähtesi. Sillä josko wihaakin jota-kuta ainoata, joka on hänelle mitä pahaa tehnyt eli joka on ilkeä-luontoinen, niin ei hänestä kuitenkaan woi sanoa muuta, kuin että hän rakastaa kaikkia ihmisiä, ja että hän ei wihaa wieraita, joita haukkuu, enemmän kuin itseäsikään, joka nähdään siitä, että hän haukkumansa wieraan koirana haukkuu sinua yhtä paljon, kuin sinun palweluksessasi ollessaan haukkui häntä. Haukkuminen on hänen pää-asiansa, ja useasti onkin haukkuessansa uppi-niskaisempi, kuin tarwitseisikaan olla; waan harwoin tarkoittaa hän mitään haukkumisellansa, ja herkeää monesti haukkumasta yhtä äkkiä ja

*) Katso Linnén Syst. Nat. lajia Canis Familiaris.

yhtä syyttä, kuin rupesikin. Koiran ääni ei ole niin notkea ja elähtäwä kuin hewosen hirnuminen; waan kuitenkin paljoa kauniimpi kuulla, kuin härän möläjäminen. Ison karjan ammuminen kyllä kuuluu, kauempaa kuunnellen, sangen hywälle, olletikin ilta-päiwällä ja kaikuwissa tienoissa; waan ei mikään ole niin ilkeä ja tuhmempi kuulla, kuin härän möläjäminen lähellä ja yht'-äkkiä, sillä se kuuluu semmoisen äänelta, joka ei luule muita löytywänkään eikä suatse muiden hiiskahtawankaan niissä, missä itse on päättänyt astua. Härän sekä lehmän rinta-äännännöt kuitenkin wielä jaksaa kuulla, waan ne pyrkiwät aina kulkullansa ääntämään, ja silloin ei ole äänensä yhtään kauniimpi sian ääntä.

Ja tässäpä woin nyt wähän siastakin puhua. Siitä olisi paljonkin sanomista, se on äkäinen, torahampahallinen ja kaikista eläimistämme sikamaisin; kuitenkin sangen toimeen-tulettelewa. Sika ei etsi ihmistä, ja ihmisen seurasta ei näy olewan hänelle sitä iloa, kuin koiralle. Se käwelee paraasta päästä itseksensä, ja öhkää ja turajaa sangen pahalta kuuluwalla äänellä, waan se ääni ei kuulu ynseältä eikä ansainneen äänelta. Sian elämä-laadusta ja koko luonnosta näemme, että hän on sen maallisen toimeen-tulon kuwaus, joka nautitsee yksinänsä, salassa ja luonto-kappaleen tawalla, ja jota lika ja siiwottomuus ei isosti haittaa; koira taas kuwajaa parempaa ja puhtaampaa toimeen-tulemista, jolla on ilonsa ihmisten seurassa, siisteydessä ja raittiudessa. Härkä oli sen maallisen hyödyn ja järestyksen kuwaaja,

joka elää itsessänsä ja itsensä tähden; waan hewonen on korkeamman ja iloisemman huwituksen kuwa, joka hyödyttää yhtä paljon, ei hyödyn wuoksi, waan maallisen elon kaunistukseksi.

Satu.

Kansa=tieteellinen unelma, kirjoitettu w. 1847.

Minä tulin muuanna iltana elo=kuun lopulla, kotwasen hämärässä Koitereen tyyntä wettä soudettuani, Lumme=saareen. Aiwan ranta äyräällä on talo pienen lahden pohjassa, ja siinä talossa tahtoisin minä ikäni elää. „Koitere? mikä se on?“ — Woi weikkonen, kuin sinulla on wielä paljo kaunista näkemättä, kuin et sitä lampia ole nähnyt! Tokko tietänet, missä se onkaan? Sin' et wastaa. Hywä! Kuin menet Ilomantsin laulu=rikkaille tienoille, niin kysele, jos et muun edes tämän sieltä saadun satuni tähden, Koiderta, kyllä se sinulle siellä neuwotaan.

Wenheeltä menimme taloon. Rahwas oli jo nukkunut, mut eiwät sentähden suuttuneet, kysyiwät waan hywän=tahtoisesti kuin muulloinkin „kuulumiset.“ Talontytär, Liisa, lewitti keweällä kädellä heiniä lattialle, ja kohta olikin kumppalini unen sylissä. Minä waan en nukkunut. Mieleeni juohtui, mitä tullessani olin nähnyt, länteen nukkuwa aurinko, järwen rasiwa=tyyni pinta, waat ja iäti wiheriöitsewät petäjät, armaat torkkuwat

koiwut, jotka saarissa wastaamme kulkiwat; mieleeni juohtui taiwaan sininen kansi ja kirkkaat tähdet, jotka tänä iltana tuntuiwat minusta kauniimmille kuin milloinkaan muulloin. Waan miksi, ajatukseni, et kauemmin näitä muistellessasi wiipynyt? miksikä niin wäleen näistä toisiin rumiin maihin astuit? Näille kysymyksille en ole kuullut wastinetta, waan kysy siltä, ken sen woipi selittää; mut aiwooni tuli Helsinki, sotawäen kasarmit, tykkiä, tappeluita ja wertä, ja niistä nousi huolen tummat hattarat mieleeni. Et pahaksi panne, että uskalsin sanoa: „olisitko, Jumala, Suomen aina itkemään sallinut, ja aina huolta huokaelemaan, Suomen, jolle kumminkin annoit niin kuulakan taiwaan ja niin tyynet rannat?"

Munan mies oli saanut tilansa minun wiereni. Tämän silmät tähystiwät minuun, nähtyään, minunkaan ei wielä nukkuneen. Se oli wanha, noin seitsemän kymmenen paikoissa olewa mies, talon ruoti-ukko, waan se ei ollut tawallisia ruoti-ukkoja, sen olet seuraawastakin näkewä. Paitse sitä on hänestä itsestäänkin tarina, jonka ehkä wasta puheeksi otamme. Hän katseli minua ikäänkuin kysyäkseen: Semmoinenko se nyt runon ja tarinan kerääjä on?

Hän. Niinkö sie oikein täydellä todella wirsiä etsit?

Minä katsahdin häneen, ja hän näkyikin ymmärtäwän, mitä aioin sanoa.

Hän. Käwellessäsi lienet kuullut tarinan wiidestä tytöstä, jotka kulkiwat maata maa-ilmaa?

Minä. En; haasta, hywä ukko, se iltamme huwikkeeksi, kyll' on wielä yötä maataksemmekin!

Hän katseli wielä kerran silmiini, ja silloin tuntui kuin silmä-teränsä olisiwat sydämmeheni menneet. Waan nähtyänsä, ett' ei silmäni räwähtäneet, alkoi hän, minun tulen otettua ja pöydän ääreen kynä kädessä istuutuani, wiimein hiljaa ja pitkällä äänellä.

„Sä tiedät missä Altain wuoret owat? ne, joiden kukkuloilla on raitis ja kirkas olla, joiden laksoissa lounat-tuulet kukkasia tuudittelewat, ja joiden seuduilla on siimettä? Koska tiedät, niin niiden kunnasten lotmassa oli järwi jossa lumme-kukat hyöstyiwät, jonka pinnasta kummuilla oli huwitus kuwastellata. Sen järwen rannalla eli eräs äiti lapsinensa, joita oli monta poikaa ja wiisi tytärtä. Pojat ei kuulu tähän tarinaan, waan tytärten nimet oliwat: Tja, Erma, Unus, Kri, Uometar. Nämä lapset riemuitsiwat rakkaudessa ja lemmessä, ja eliwät niin, joten ei kukaan heimo enää elä. Lammin wedet oliwat useammin tyynet, waan jos joku tuulen puuskaus milloin tuli häntä terwehtimään, niin myhähteli sen muoto wähän, ja hienoja wiriä wieri pinnalla. Silloin istuutuiwat sisarekset aina wenheesen, pieneen solakkaan ruuheen, ja souteliwat lammille, josta tuuli sitten hiljaa liekutti heidät rantaan. Näissä huwituksissa oli heillä kumppalina eräs nuorukainen, hei-

dän weliensä metsä=toweri. Mistä tämä oli kotoisin, ei kenkään tiennyt, kuin ei yläisistä taiwosista liene tullut, joten muutamat sanoiwatkin; se waan on warma ja tosi, että se oli hoikka nuorukainen, jonka suonet juoksiwat raitista wertä, jonka käsi=warret, ehk' ei paksut, kuitenkin oliwat sangen jäykät, ja että sen silmä säihkysi tulta, ikään=kuin rewon=tulten kauniimmat läwähdykset. Näiden tyttöjen äiti piti tätä nuorta kuin omana poikanaan, ja hellemminkin, ja tytöt puoleltansa rakastiwat häntä kuin weljeänsä. Nämä lapset wiettiwät päiwä=kaudet metsässä, ei raateilla, niinkuin nykyiset ihmiset tekewät, sillä silloin ei tarwinnut kaskea polttaa, mutta muuten waan, marjassa ja kukkasilla olemassa, ja sentähden, että rakastiwat puiden huminata. Kerran tapasi koillinen ruskokin heidät jo eräällä kunnahalla istumassa, ja useasti sanoiwat he nousewalle päiwälle: „terwe kulta tultuasi!" Kerran wiiwähtyiwät niin kauan iltaa kukka=kummuillansa, että äitin täytyi heitä huhuellen kotihin etsiä, ja sitte kysyttyään, missä niin myöhään oliwat, sai hän wastineeksi: „tuo käki lauloi kukahteli kauniinta wirttänsä, ja siitä emme ennemmin palata woineet." Näisä kaikissa oli, niinkuin jo sanoin, mainittu nuorukainen heidän kerallansa.

Waan kantelen kielet eiwät woi helähdellä niin hellästi, kuin heidän olisi wawistawa siitä laulaessansa, mitä nyt tulee. Muuanna aamuna sisarekset oliwat taas iloittelemaansa lähtemässä, kuin hawaitsiwat, että nuorukainen, heidän towerinsa, oli poissa. He etsiwät, he huhueliwat; turhaan, hän oli poissa, eikä tullut koko

päiwänä eikä koko kuulla, ei milloinkaan! Silloin nousi tyttöjen kirkkaalle taiwaalle uusi pilwi, jonka nimi on murhe, ja siitä ajasta lähtien se pilwi ei ole sulanut. Kumminkin sataa se aina, ja sitä sadetta sanotaan toisella nimellä kyynäleiksi. Moninaisia uusia mieli-aloja nousi tyttöjen aiwoon. Päiwän säteet oliwat heistä kuumat, ja siimehen warjo kylmä. Lampi oli heistä kolkko, ja ruuheansa eiwät kärsineet nähdä. Poissa, poissa oli se, jonka sydäntä wasten kaikkein sydän sykähteli. Niin silloin sanoi Uometar: „woi siskot, kullat, elkäämme itkekö näin! — mitä me sillä woitamme? — läkkäämme ystäwätämme etsimään, kenties tuolla lännen saloilla . . ."

„Läkkäämme, läkkäämme!" sanoiwat kaikki, ja he läksiwät, ja lauloiwat wirren äitillensä, joka, kotiin jääden ja silmät wettä kiehuen, kauan katsoi heidän jälestänsä, kunne wiimein kokonaan katosiwat. Siitä samosiwat he yhdessä monta saloa, monta kangasta, ja näin kului paljon aikaa, mut ystäwä jäi kumminkin löytymättä. Kerran oliwat hywin wäsyksissä ja istuutuiwat kaikki kiwen ympärille, ja jalkojansa katsellessaan oli niissä punaisia naarmoja, ikään-kuin wertä olisiwat tihunneet. Siinä sanoi Tja: „eikö olisi parempi, sisaret, että eroaisimme kukin haarallensa, ja niin hakien etsisimme ystäwätämme, kenties hänet täältä lännestä wiimeinkin löytäisimme, tätä tienotta rakasti se enemmän kuin muita?" Ja kuin toiset sisaret sanoiwat siihen suostuwansa, niin wirkki hän taas: „waan ennen

erottuamme ottakaamme merkki, josta ystäwämme iäti juohtuisi mieleemme, ja . ."

„Minkä olemme siksi merkiksi ottawat, eihän meillä ole mitään, joka siksi käwisi?"

„Muistattenko hänen nimensä?"

„Aina, aina!"

„No niin hänen muistokseen, ja että kerran taas yhdyttyämme toisemmekin paremmin tuntisimme, ottakaamme, jakakaamme se nimi . . . Waan minun wanhimman pitää teihin nähden saada puolta enemmän, eikö niin?"

Tarinoija taukosi tähän, antaakseen minulle aikaa kirjoittaa, mitä oli haastanut. Sitte alkoi taas:

„Niin päätettyänsä erosi sisarekset, ehkä kyllä oli waikea kunkin itsekseen lähteä. Mutta nyt heillä ei enää ollut samoja nimiä kuin ennen, nyt kutsuttiin heitä, milloin nämä sisaret läksiwät puheeksi, nimillä: **W**Atja, **P**erma, **A**unus, **U**kri, **S**uometar. Mikä tuotti tämän muutoksen? Olisiko se ollut nuorukaisen, heidän kadonneen ystäwänsä nimi, joka näin teki? Sitä en tiedä. Mutta kukin astui eri-teitään, omalle haarallensa, toisistaan mitään tietämättä. Niin Suometarkin. Se kulki monta saloa, monta suota poikki; nousi kallioille, ja laskeutui niiltäkin; niin ahkerasti etsi ystäwätänsä, että

hieno walkea hamehensa paljon raiskautui, kuin ei malttanut oksiakaan edestänsä wäistää. Matka edistyi paljon, waan paljon meni aikaakin.

Niin tuli wiimein eräälle niemelle, ja sen-kaltaista nientä ei wielä ollut nähnyt. Se kaswoi kuusia, jotka tohisiwat niin somasti, ja petäjöitä, joiden humina oli wähän jouhi-kantelen laatuun; ja koiwut myhähteliwät ja nyykäyttiwät päitään, ikään-kuin olisiwat heille sanoneet: woi kuin on laulunne suloinen! Tämän niemen kainaloon, tyynen poukaman rannalle seisahtui Suometar ja sanoi itselleen: „Kuinka kirkkaat näiden kuusien lehwät owat, ja näiden niinien oksat tuuheat! Tämän hongan ystäwäksi tahdon ruweta, ja majani sen kupeesen tehdä.“ Ja waikka suru wielä painoi hänen mieltänsä, niin oli toisinaan iloinenkin, ja toiwoi wielä kerran etsittäwänsä löytäwään. Siitä kului aikaa. Mutta taas tuli uusia tapauksia.

Muuanna aamuna, mentyään ulos majastansa, Suometar keksi wenheen lahdella rantaa kohti soutawan. Wenheen maalle päästyä nousi siitä keskin-kertainen waimo, joka ei wielä wanhalta näyttänyt. Suometar katsoi waan ja hämmästyi tulijata. — Likemmäksi tultuansa tämä ei terwehtinyt, niinkuin Suometar oli kotonansa nähnyt tehtäwän, otti waan ison hopeaisen ristin kaulastaan, suuteli sitä, milloin tätä ristiä milloin taiwasta sormellansa osotellen. Kummako se oli, jos toinen näitä wiittauksia ei ymmärtänyt, niistä enemmän waan hämmentyen? Mut tulija waimo ei miettinyt

niin. Hän haastoi kielellään, jota Suometar ei tajunnut, waan sitte näytti wihastuwan, ja silmänsä säihkysi ikään-kuin olisi sanonut: elä huoli, wielä sinä opit!

Ja opettamaan rupesikin nyt täydellä toimella. Suomettaren pienessä majassa oli ennen kaikki niin somassa järestyksessä, ehkä huone-kaluja oli wähä, eikä nekään niin „siistiä" laatua kuin nykyiseen aikaan. Waan tullut waimo, joka näyttikin tässä emäntänä rupeawan elämään, muutteli kaikki toisin. Rahit ei olleet hänestä hywät; niiden siaan asetteli „penkit;" pirtiksi ei suwainnut Suomettaren majaa kutsuwan: „tupa" oli muka paljoa siistimpi. Aittaa sanoi „puodiksi," sukaa „kammaksi." Ristinsä, jolla tullessaan Suomettarelle kuwaili, asetti peri-nurkkaan, ja käski hänen sitä monin kerroin päiwässä kumartelemaan. Suometar kyllä wastusteli, eikä olisi näihin hänen mielestään joutawiin puuhiin ruwennut, waan mikäs se oli täytyminen? Toinen pakotti, hänen täytyi totella.

Kuin nyt oli kaikki oman pää-pasinsa jälkeen asetellut, alkoi waimo Suomettarelle opetella kaiken-laisia uusia asioita, joihin tämä wälehen oppikin, ehkä kyllä monesti kankealta tuntui, kuin piti päiwä-kaudet akan ääressä istua ja hänen nuhteitaan kuunnella. Silloin ilahdutti aina Suometarta, kuin pääsi ulkona askaroitsemaan, ja se tapahtui monesti, sillä eukko itse oli tuwassa waan, kaikki raskaammat työt tytölle jättäen. Tosin kiwisti hänen hartioitansa illan tultua, mutta silloin katsahti aina taiwaalle, ja kiwistys lakastui; tosin lankeilikin

puu=takan alle toisinaan, sillä heillä ei ollut hewoista, puut oliwat Suomettaren kannettawat; waan siitä ei mitään pitänyt, hänellä oli metsässä ainoa huwituksensa. Hän meni siellä käydessänsä aina lähteelle, jonka ympärillä oli sankka metsä, istuihen kiwelle ja ajatteli siskojansa ja sanoi itselleen: „missähän lienet tänäkin iltana, jota etsimään läksimme, löytänenkö sinua koskaan?“ Ja silloin puhkesiwat silmänsä wettä wieremään, ja kyynäleet juoksiwat kaswoillensa, mut muuttuiwat maahan päästyänsä simpsukoiksi. Waan mielensä keweni, ja keweämmältä tuntui takkakin hänen kotiin mennessänsä. Sillä kerralla sattui se waimo, emäntä, porstuan portahilla seisomaan, ja näki tytön itkeneet silmät. „Missä olet näin kauan wiipynyt, mikä sinull' on siellä metsässä itkettäwä, kuin aina tulet wesissä silmin kotiin? Se ei käy laatuun, ja warokin, ett' en täst' edes kowemmin sen=kaltaista uppi=niskaisuutta rankaise! Mene sukkelasti tupaan!“ Tyttö meni, waan kyynäl wierähti nytkin kaswoilleen, ja katosi simpsukkana ruuhkiin. —

„Mut joudu, joudu, kertowa kieli, suihka silmäni sukkelahan! Elkäte wiikkoa wiipykö siinä, mitä onnen tummista maista nyt tulee! Onniko liet sinä, tullut kohtaus, onniko liet, wai onnettomuus? Riemuko jalkasi askeleista Suomettarelle, waiko kyynäleitä kylwellet waan?“

Näin äänteli tarinoijani tässä kohden, ja äänteleminsestänsä tunsin, että hänen teki mieli laulamaan, sillä se ei ollut niinkuin tawallinen puhe, joka hänen suus=

sansa juoksi selwästi ja kirkkaalla äänellä, mutta hyminä, hyrähteleminen ja ikään-kuin runo-mittaan pyrkiminen. Tästä päätin, että ne tapaukset, joista tuli kertomaan, oliwat hänen mieltänsä liikuttaneet, ja toiwoinkin hänen oikein suorastaan laulamaan rupeawan. Waan sitä ei tehnyt, lieneekö pelännyt talon rahwasta unesta herättäwänsä. Wähän aikaa mietteissänsä istuttuaan huokasi raskaasti, ja alkoi uudelleen.

Näin Suometar tämän lännestä tulleen waimon kanssa eli, ehkä monestikin kesä tuntui warimmalle, waikeammalle, ja talwi kylmemmälle, kolkommalle, ehkä kadonnut ystäwänsä juohtui hänelle mieleen useammin kuin ennen itsekseen eläessään. Eräsnä talwisena aamuna istuiwat kumminkin molemmat tuwassa, sangen wierekkäin, sillä wanhempi waimo opetti Suometarta helmiä rihmalle pujottelemaan. Tähdet oliwat sammumaisillaan, taiwas ruskotti kauniisti, niinkuin talwisella aamu-taiwaalla toisinaan on tapana, ja ruskosta näytti jo eräitä säteitäkin sinistä kantta kohden säihkyäwän. Kuka ei tiedä, että kirkas tulija on silloin läsnä? Tuwan nurnissa roihusi elelewä tuli, ja sawu nousi lakeisesta jollotti taiwaalle, niinkuin lakehen pyrkiwä patsas korkeassa kirkossa.

Silloin aukesi tuwan uksi, huurun perästä tuli waimoinen ihminen sisään. Sillä oli harmaa hame päällä, päässä pitkä, punainen waipan kaltainen huiwi, joka peitti ylä-puolen kokonansa, muuta ei aiwonaiseksi jättäen, kuin näön ja wähän kaulaa, josta keltainen hel-

mi=rihma kiilahti. Waimon muoto oli mustan=puhuwa, kaita ja laiha, nenä näytti teräwältä. Näistä merkistä olisi joku meikäläinen ihminen sanonut: se on musta=lais=akka! Waan Suomettaren emäntä sitä ei sanonut, katsahti waan tulijata, ehkä näkönsä nähtäwästi walkeni, niin että Suometar luuli hänen hämmästyneen. Näin emäntänsä mieli=alaa kummeksiessaan, säwähti tytön itsensäkin sydän. Tullutta tunnusteli jo ennenkin nähneensä, mutta missä? Wiimein juohtui hänelle mieleen, että tämä oli sama ihminen, jonka niin useasti oli lähde=matkoillansa, joista edellä lausuin, nähnyt ympärillä olewassa metsässä puiden takaa kurkistelewan. Silloin ei se kumminkaan ollut yrittänytkään lähemmäksi. Waan mikä kumma hänen nyt tänne toi?

Meillä kuin kysytään tulleelta wieraalta: mitä kuulun? niin wastaa se aina: eipä muuta kuin rauhaa! Mut emännän samalla kysymyksellä tätä musta=muotoista waimoa kohdattua, se ei wastannut mitään, eikä istunutkaan, waikka käskettiin. Tämä tuntui kummalta. „Ei suinkaan se oikealla asialla nyt ole," sanoi wanhempi tuwan asujoista, ja nyt muistui mieleensä, että tämä akka oli jo ennenkin hänelle wastaan tullut, että siitä yhdynnästä oli paljo onnettomuutta seurannut, että . . . . ja nyt alkoi päiwä mustua silmissänsä. Kuitenkin oli hänellä wielä siksi neroa, että kysyi häneltä, mitä asioitsi.

„Tytärtäni läksin käymään," wastasi kysytty ilkeästi nauraen.

Tytärtäſikö? kuka ſinun tyttäreſi on? huuſi ſekä waimo että Suometar yhden ajoin.

„Sinä!“ wastaſi hän, Suomettareen katſoen, ja ſilmänſä niin lempeikſi pakottaen, kuin ikään woi.

Minä? Et ſinä minun äitini ole, minulla on äitini kotona.

„Missäs ſe kotiſi on?“

Se on täältä kaukana, ſinä et woi ymmärtääkään, kuinka kaukana ſe on.

„Oliko ſe lammin lahdessa, kahden kummun keskessä?“

Oli, oli.

„Oliko ſiinä pieni puro, joka juosta liriſi tuwatſenne, jonka kirkkaasſa wedessä te monesti jalkojanne huuhdoitte, jonka . . . ?“

Oli, oli, ja ſen puron reunoilla kaswoi pieniä kukkia, ja ſen ympärillä oli ſuuri, ſankka metſä josta wuohet aina tuliwat purosta juomaan; ja me hywäilimme niitä, ja juoksimme . . woi, woi ſitä riemua! Oletko käynyt meillä, ſieltäkö nyt tulet, koska kaikki niin tarkoin tiedät, eläkö äitini wielä? — ſano, ſano!

„Käynyt olen ja en ole käynyt, sen saat ymmärtää, kummin tahdot. Waan montako sisarta teitä oli?“

Wiisi.

„Ne sisaresi eläwät nyt minun kodissani, taikka owat ikään=kuin töitä auttamassa, waan ei niillä elämä waikea ole: riihen puintaa, kasken polttamista ja muita semmoisia kewyempiä töitä, mitä talossa löytyy —“

Mitkä työt ne sitten owat raskaimpia, koska näitä meidänkin emännän waikeimpia askareita kewyiksi sanoo! ajatteli Suometar itselleen, waikka ei mitään wirkkanut.

„Äitisi lähetti minun sinua hakemaan, ja sentähden sanoin itseänikin äitiksesi, josta et pahastune. Se alkoi wanheta, talon toimet juoksiwat hitaasti; jonka tähden hän wiimein köyhtyikin ja häwisi kokonansa, ja antoi talonsa minulle, itse ruotihin meille ruweten. Ja kuin nyt lapsensa kaikki tapasi meillä, niin eli tyytywäisesti, mutta mielensä alkoi sinuakin tehdä. Sentähden sanoikin eräsnä päiwänä minulle: minusta tuntuu, ett'en enää kauan elä, jos siis, hywä emäntä, kuulustaisitte, missä nuorin lapseni Suometar on, se, joka minulle niin rakas oli, niin minä haluaisin häntä wielä kerran halata; paljo, sangen paljo on jo aikaa kulunut siitä, kuin oli sisaristansa, jotka tässä teidän armoissanne eläwät, eronnut, ja sitten eiwät hekään ole hänestä mitään kuulleet. Niin sanoi äitisi minulle. Lähdetkö? Elä usko, että armoissa tulet elämään, joten

äitisi, horisewa eukon hattara, sisaristasi wirkki minulle, minä tahdoin waan hänen sanansa uskollisesti kertoa! Ei, meillä on toisen-lainen elämä."

Suometar ajatteli itsellensä: sisareni ja äiti tämän tykönä! jonka joukkoon minä en läksisi, waikka henkenikin otettakoon! Tämän luona! Mikä onnettomuus niille raukoille olisi tullut? Joko siskoni olisiwat yhteisen etsittäwämme unhottaneet?

Entä Wap . . . ? kysyi hän, mutta sanat sammuiwat huulillensa, kuin katsahti waimon päälle. Tämän muoto oli wielä enemmän muistennut, silmät kiilahteliwat niin erin-omaisesti, ja walkeat hampaat paistoiwat sen suusta niin sanomattomasti, että Suometar säikähti ja katsoi anowilla silmillä emäntäänsä, joka kaiken aikaa oli äänettä ollut. Tämä yritti jotain sanoa, waan toinen joka näki Suometarta ei hywällä saawansa, töytäsi emännän päälle, ja . . . .

Siitä on sitten suuri tora ja kamppaus noussut, jossa ne kaksi mökissä eläwää yhtä puolta pitiwät, ja se musta, idästä tullut näitä kahta yksinänsä hakkasi. Wiimein käwi niin, että se wanhempi, tytön emäntä, pääsi owen puolelle ja pakeni siitä, pakeni rantaan, pääsi wenheellensä, työnti sen lahden aalloille ja — meni iäksi matkaansa. Kiireessään ei muistanut tawaroitaankaan, ne jäiwät kaikki mökkiin.

Mutta itseksensä jäänyt tyttö-rukka näki nyt sangen

hywästi omin woiminensa ei mitään woiwansa, olletikin kuin toisella paitse tawallista luonnollista woimaa, oli wielä sekin, että wyöllänsä olewasta kukkarosta aina otti wähän wäliä hienoja jauhoja, murahti niihin, samoin kuin tietäjät meillä suoloihin lukewat, wiskasi sitten ilmaan, ja katso! jok' ainoasta jauhon kipenestä syntyi yht'=äkkiä isoja pyöreitä perhoja, joiden siiwet ja runko kiiltiwat melkeen samalla tawalla kuin meidän hopea=ruplaiset. Niistä perhoista täytyi ilma niin mahdottomasti, että hengittäminen oli äkkinäiselle waikea, ja tytön täytyi pihalle paeta. Täällä istuihen kannolle, ja ajatteli eloansa. Tulleen naisen ensimäiset sanat oliwat, wanhemman waimon paettua, hänelle wakuuttaneet, että tulija ei ollut säästäwä, sillä se oli sanonut Suomettaren jättäwänsä tähän entiseen mökkiinsä asumaan (äitin ja sikkojen luokse menentäkin oli siis hänen omia walheitansa), waan itse joka päiwä luwannut käydä häntä katsomassa, ja sitä paitse alituisen wartijan kotoansa uhannut lähettää, jonka heti piti Suometarta kowilla aseilla kurittawan, ell'ei totteleisi, ja katsoman, ett'ei päiwällisestä työstä mitään tekemättä jäänyt. Selwästi näki poloinen, että jos ennen, toisen wallassa, oli waikea ollut kadonnutta ystäwätänsä etsiskelemässä käydä, niin muuttui se nyt aiwan mahdottomaksi, ja mahdotointa oli, häntä edes ajatellakaan. Kuta enemmin tulewata aikaansa ajatteli, sitä raskaammalta tuntui se waan, pimeyttä ja huolta edessä, takana, molemmalla puolellansa, niin että wiimein ei enää jaksanutkaan pitäytyä, kyynälten salpuut oliwat heikot, ja wedet alkoiwat hiljaa, waan kuumasti lähteistään kiehua, norah=

teliwat immen poskille, joilta kirkkaina helminä maahan tipahteliwat. Silloin alkoi kuulua hiljainen, ihana kantelon soitto, niinkuin kaukaa metsässä olisi hellästi helissyt, ja ääniä joiden suloisuutta Suomettaren korwat eiwät wielä olleet kuullunna. Ne lauloiwat:

Elä itke, armas impi,
Elä waiwainen walita;
Mi apu itkusta sulle,
Mikä kyynälten kylystä!
Silmäsi kowin sulawi,
Kerät kultaiset kuluwat,
Sammuwi säteihen säihkyt,
Tähti-tuikut tummenewat,
Siitä tulwien tulosta,
Siitä murehen menosta!
Rintasip' on raukenewi,
Syän surkea sujuwi,
Powesi pakahtunewi,
Ja mieli menehtynewi,
Niistä pilwistä polojen,
Niistä huolen hattaroista!
Paljon kestit, paljon kärsit,
Kärsit paljoa poloa,
Paljon kestit, kestä wielä,
Kestä kylmiä kylyjä,
Kestä kuormasi kowuutta,
Kanna kaihoa katala,
Sieä suuren surwimista,
Suuren niskan nakkeloa,

Sieä syytönkin syſintä,
Lykkelö kowan kowakin. —
Näetkö, kuten tulewi,
Kutenka kohotteleksen
Kultaiſen ruſon kipunat,
Säihkywät ſäe-ſärämät,
Nep' e'ellä ääntelewät,
Celläpä helähtelewät
Tietä kirkkahan tulijan,
Matkoa iſon jumalan;
Se ſun auttawi akasta,
Päästäwi pahan pariſta;
Sill' on ankarat aſeenſa,
Wäkewät warustimenſa,
Tappara tuli-teräinen,
Kalpa kaiken kunnollinen,
Se on toiwoa tukiwa,
Taiwoſista tänne tullut,
Se on Luojan lähettämä,
Walon walwowa iſäntä,
Kahleihen kolistelija,
Koston kultainen kuningas!
Siitäp' on apu ſinulle,
Turwa kaiketi tukewa.

Elä itke armas impi,
Elä waiwainen walita,
Mi lepo itkusta ſulle,
Mikä kyynälten kylystä!

Tämä laulu waikutti Suomettaressa kummallisesti, ja lohdutuksen wirwoittawan nesteen tunsi siitä sydämmehensä waluwan. Kyynäleet pyihkäsi pois kaswoiltansa, silmänsä paloiwat kirkkaammin, posket helottiwat hellemmällä ruskolla, koko luontonsa oli kuulakampi; ja niinhän tuota sanotaankin, että kyynälten sydämmessäkiehunta on yhtä katkera mielelle, kuin ukon raskaat pilwet owat ilman iloa tympeyttäwät, ja että mieli, niiden tulweiltua, kewenee ja kirkastuu samoin kuin ukon sadettua leiwo taas kewyillä soutimilla päiwän aalloilla luikertelee. Yksi ainoa asia wielä huolestutti Suometarta. Laulu ja soittelo oliwat hänestä niin tutut, ne äänet, joiden hyminä nyt oli metsästä kuulunut, oli jo ennenkin kuullut, warmaan kuullut, niin päätti hän, mutta missä, milloin, unessako, ilmistssäänkö, sitä ei muistanut, jos ei kotonsa laksoissa ennen lasna ollessansa olisi . . ? Kuitenkin meni sangen toiwowalla mielellä takaisin tupaan, päättäen kaikkia nykyisen emäntänsä mieliä palwella, kunne toiwottunsa, kunne ikäwöitynsä tulisi.

Päiwä oli eräsnä kewät-kesän iltana lännen syliin waipumaisillaan. Rannan aallot oliwat tyynet, ja metsän hongat oliwat hohisennan hetkeksi unhottaneet. Muuta ääntä ei kuulunut kuin käkösen kukahteleminen tuolta lahden toiselta rannalta. Silloin oli Suometar lähteellensä menemässä, sillä siellä wietti ainakin illan suloisuuden, siellä iloitsi ja siellä itkikin. Tänä iltana oli hän erin-omattain kewyt mielessään, wiimeinen päätöksensä ja sammumatoin toiwonsa antoiwat hänelle rie-

mua. Lähemmäksi tultuansa keksi puiden keskitse wieraan lähteellä istuwan. Se oli hoikka nuorukainen. Suometarta hämmästytti wähän, ja hän sanoi itsellensä: kukahan se kuitenkin lienee tuo nuori mies, sen olen nähnyt niin usein näillä seuduin astuelewan? Woisikohan tämäkin emäntäni lähettiläisiä olla, niitä, joita niin uhkasi tänne metsiin laittaa? Wäjyisikö hän minua, konehtisiko hän kukkiani anastaaksensa? Waan — sen silmä loistaa niin lämpimästi, niin uskollisesti, ja häntä ennenkin nähdessäni on mielestäni tuntunut, ikäänkuin jos se minulle hywää toiwoisi, waikk' ei koskaan ole puheille antautunut — minä menen kuin menenkin, eihän tuo mikään peto olle. Kiireesti astui nyt lopun matkaa, ja tuli lähteelle. Wieras ei paennut, nousi waan seisalleen ja terwehti, ja kohta alkoiwatkin hywin hywät ystäwät olla, sillä seuraawa puhe nousi heidän wälillänsä.

Nuorukainen. Kuinka kirkas tämä lähde on, ja nämä kukat kuinka kauniit. Onko nämä sinun?

Suometar. Minä olen tottunut tässä käymään, lähteen kuwaste on minusta niin suloinen, ja kukkia olen aina lempinyt, ne owat parhaat ystäwäni.

Nuor. Niinpä olen sinun näissä metsissä käwellessäni monesti hawainnut tässä istuwan, ja toisinaan näin itkewästikin.

Suom. Mutta mitäs sinä niin alin-omaa täällä

asioitset, kuin aina olen suwis- ja länsi-puolitse tämän paikkani nähnyt sinun käwelewän; useasti on mieleni askeleistasi wawahtanut, kuin pelkäsin että olisit . . . Mutta nyt, nyt en enää pelkää sinua, waan asiasi kumminkin tärkeä lienee, kuin niin aina täällä oleksit, täällä meidän korwissa, joita ei muut rakasta kuin . . . ?

Nuor. Niin waan minusta on korwen humina hywä kuulla.

Suom. Korwenko humina? eikös teidän puolella ole . . ?

Nuor. Ja korwen kukka kaunis katsoani.

Suom. Meidän kukista ei ole paljon katsottawaa, nämä owat waan sammal-kukkia kaikki, lieneehän noita muualla paljon ihanampia. Muu syy sinulla on, mikähän lieneekin, täällä käydä?

Nuor. Tämä lähde on minusta niin lemmittäwä, että sen kirkasta wettä juomaan olen tullut, ja sen reunalla rastaan yö-wirsiä kuunnellut.

Suom. Silmistäsi näen, ett'et tarkkoja tosia sano; totta puhuessasi et aina noin myhähteleisi, kuin nyt näen tekewäsi. Mut salkkusi, mitä siinä on?

Nuor. Tässäkö? Siin' on monta kallista helmeä.

Suom. Mistäs ne olet saanut?

Nuor. Täältä metsästä olen niitä keräellyt, warsinkin tämän lähteen kukka-reunoilta, ja . . .

Suom. Kuka niitä on tänne saattanut, empähän minä ole yhtään nähnyt?

Nuor. Omilta poskiltasi on jok' ainoa helmi heinikön kätköön kadonnut, ja siitä kätköstä olen ne etsinyt. Tahdotko nähdä, miltä ne näyttäwät? (Aukaisee salkkunsa.)

Suom. Woi kuinka kaunis wyö, paljaista helmistä ja simpsukoista kudottu! Mutta mitä sanoit — nämä minun poskiltani . . ? Mahdotointahan se on; minun poskiltani kyllä on toisinaan . . . kyynäl maahan herahtanut, waan helmiä, niistä en tiedä mitään!

Nuor. Ja ennenkuin tiesitkään, ne kyynäleet muuttuiwat näiksi kirkkaina loistawiksi pisaroiksi.

Suom. Sitä en ymmärrä, mutta kaunis, sangen kaunis on tämä wyö; kuka sen on tehnyt?

Nuor. Sen teentä ei isoa aikaa ottanut; helmien yhteen kutominen on minun tekemäni.

Suom. Kirkas on kulta, joilla sen olet kirjaellut, ja helmet wälähtelewät niin kummalla säihkyllä. Kat-

sos näitä sinisiä, jotka olet asetellut ikään=kuin pohjaksi, kuinka niiden loisto on armas! Ja noita walkeoita, jotka niiden keskestä niin kuulakasti tuikkaen paistawat, ja noita kellertäwiä, jotka reunoilta säihkyäwät! Tiedätkös, minä kutsuisin noita sinisiä taiwaaksi, näitä walkeita tähdiksi, ja noita reunoilla olewia, keltaan wiwahtawia, rewon=tuleksi; eikös se käwisi laatuun?

Nuor. Hywin kyllä; waan wielä paremmin sopii se, kuin se wyö on itselläsi. Sinä hämmästyt. Waan wähemmin kummastunet, jos muistat, että niiden helmien, joista se tehty on, sanoin sinun omiasi olewan. Sitä epäilet, mutta katsahda minuun, woisinko leikkiä niin wakawassa asiassa puhua. Ota siis, kirkas=silmäinen impi, tämä omaksesi, muuta palkintoa en sinulta ansaitse, kuin sen, että omin käsin saan sen wyötäisellesi kiinittää. (Äänetöintä aikaa, jolla hän solmitsee wyön hämmästyneen ja silmänsä maahan luoneen neiden ympärille, ja sitä tehdessään, melkeen tietämättänsä tyttöä hellästi halaa.)

Suom. (katsahtaa häneen ujostellen, waan kiittäwillä silmillä) Mutta mitäs se musta=poskinen waimo wirkkaa, kuin näkee tämän wyölläni? Warmaan kiskaisee heti sen minulta pois?

Nuor. Sitä et tarwitse pelätä, siitä wyöstä on sinulle waan suuri turwa. Näetkö, se sinun emäntäsi ei ole yhtä sukua, kuin me. Luoja kuin loi maa=ilmaa, niin tuli paha mies (ymmärtänetkö, kuka se on?) hänen

eteensä, kumarsi ja sanoi: soisitko, herra, minulle pienen, seipään mentäwän kolon maata, niin saisin minäkin uuteen maa-ilmaasi eräitä eläwiä tehdä! Ja kuin sai wastineeksi: woit saada! niin pisti hän tuuralla reiän maahan, ja siitä alkoi tulla kaiken-laisia eläimiä, joiden työ täällä ei ole muu, kuin ilkeyden matkaan saatanta; wihdoin wiimeiseksi mietti paha mies: annas minäkin koettelen ihmistä kuwata, enkö saisi yhtä hywää, kuin ukko itsekin! ja katso, kolosta tuli mustan-puhuwa, tulisilmäinen ihminen, ja sen sukua on sinunkin emäntäsi. Waan estääkseen näiden pahan miehen luomien liian suurta ilkeyttä antoi Luoja ihmiselle eräitä wäli-kappaleita, joita lähelle ne eiwät uskalla tulla, ja sen-kaltaisista on tämä uusi wyösikin tehty.

Suom. No eikö emäntä sitten saata enää koskaan niin lähelle minua tulla, että woisi . . . ?

Nuor. Ei milloinkaan, niin kauan kuin se kalu ympärilläsi on. Kuin sinä tulet tupaan, niin pakenee hän peri-soppeen, waan kuin perään menet, niin lymyää hän owen suuhun.

Suom. Suuri ja sanomatoin on welkani sinulle, enkä arwaa, millä konsanaan woisin sinua kostaa, sinä suihku-silmäinen nuorukainen, waan . . .

Nuor. Niistä elä huoli huolimaan. Wielä täällä on laukussani enemmänkin helmiä, jotka tänä päänä poimin. Niistä teen sinulle toisia kaluja, ja ne wal-

miiksi saatuani, tapaamme taas toinen toisemme tässä läh=teellä, näiden kukkien hiemu=hajuissa. Jää hywästi siksi!

Suom. Hywästi, hywästi!

(Kirkas lähde ja uskolliset kuuset, elkää, elkää il=maisko sitä kaunista tulta, jonka näiden silmistä, toi=sestansa erotessaan, näitte säihkyäwän.)

Tässä taukosi tarinoijani. Haastaessaan oli aina wähän wäliä äänettä ollut, jolla ajalla minä panin pa=perille kertomansa tapaukset, mutta paljoa lyhemmästi, kuin hän, sillä aiwan mahdotoin oli joka sanaa muistaa, ja wielä mahdottomampi olisi ollut niitä yhtenä yönä kirjaan saada, niin lawealta, niin tarkoin kertoi jok' ainoan pienim=mänkin asian. Mutta minä päätin, itsensä sadun luonnon lyhemmästäkin kirjoitus=laadusta ei halwenewan, ehkä sen kyllä luonani tunsin, että kielelle olisi iso woitto ollut, jos sen hänen sanoillansa olisin sinullenkin woinut kertoa.

Tään=kaltaisen hengähdys=ajan luulin ukon nytkin it=sellensä ottaneen, panin, wiimeiset sanat kirjoitettuani, kynän pöydälle ja odotin, odotin. Mikä kumma ukolle on tullut, kuin ei wirka mitään! arwelin itselleni, ja wiimein jo rohkesin kysyäkin: näinkö poikkinainen tämä onkin satusi, wastahan minä luulin sen alulla olewan? Ukko ei wastannut, ennenkuin wähän ajan perästä: „jo se loppui; woisi kyllä häneen lisätäkin, waan taatto wainaaja ei sanonut enemmältä, enkä min' ole häntä muiltakaan kuullut tät' etemmä."

No waan eihän tässä wielä ole muista kuin Suomettaresta puhuttu, eikä sitäkään kunnolla loppuun, ja toisista sisarista emme tiedä mitään. Kumminkin sanoit alusta tätä wiiden tytön tarinaksi? Sopiwampi olisi ollut: poikkinainen satu Suomettaresta.

„Ka pane nimi, miksi katsot, siitä wähän huolta, waan enempätä min' en osaa sitä; ehkä muilta sattuisit lisän saamaan," wastasi ukko ja panihen tilalleen. Kuin kernaasti wielä olisinkin kirjoittanut satua, niin ei se kumminkaan käynyt laatuun, kuin kirjoituksen aine loppui. Minun täytyi siis häntä seurata.

Päre oli jo, pala toisensa perästä, pitkinä hiilen luikareina lattialle pudota risahdellut, ja wiimein lyheni niin, että tuli tuli rautaan asti, leimahti siinä wielä eräitä kertoja ja — sammui.

Waan minun ajatukseni eiwät sammuneet. Se poikkinainen satu, jonka nyt olin kuullut, oli johdattanut minut ennen tuntemattomiin tienoihin. Mieleeni astui sadun alussa mainittu tyttöjen koto, jonka ukko paljon paremmin kuwaeli kuin tässä on woituna sanoa, ne wiisi sisarta ja niiden äiti. Siitä ajattelin sitä kummallista nuorukaista, jota tytöt läksiwät etsimään. Kunne olisi tämä heidän rakkaansa saanut, kunne joutunut, kuin eiwät sanaakaan enää olleet hänestä kuulleet? Olisiko hän mihin waiwaloisiin eli onnettomiin kohtauksiin joutunut, niissä iäti hukkunut? En tiedä, mikä siihen lienee syynä ollut, waan tät' en woinut uskoa. Tarinoija sa-

noi häntä jaloksi nuorukaiseksi, uljaaksi sankariksi, sentähden luulin hänen waaroistakin woineen selwittäytä. Waan jos nyt elossa olisi, oliko tyttölöille mahdollista häntä koskaan tawata, ja milloin olisi se tapahtuwa? Jos mieleni silmät sitten Suomettareen yksinänsä loin, niin ei siitäkään tullut suurta lohdutusta. Hän oli nähnyt suurta kurjuutta ensimäisen holhoajattarensa aikana, ja nyt oli jäänyt toisen käsiin, wielä pahemman, paljoa kowemman, tuskin ihmiseksi werrattawan noita-akan. Kuinka olisi tästä pääsewä, kuka hänet siitä orjuudesta pelastawa?

Tään-kaltaisia kysymyksiä kokoutui mieleeni toinen toisensa päälle, ja ne walwottiwat minua, niin että lewotoinna heittelime tilallani. Wiimeinkin lewähytti terwe-tullut Unonen kuitenkin siipensä minunkin päälleni, silmäni waipuiwat kiini ja nukuin.

Waan ilmis-olon ja unen wälillä ei sanota sen suurempaa eroitusta olewan, kuin se, että edellisessä mainitaan ruumiin olewan waltawamman, jälkimäisessä mielen. Niin kaiketi se minusta näyttää, kuin jälestä päin arwelen, mitä minulle sinä yönä tapahtui. Nukunta ei estänyt ajatuksiani samaa juonta juoksemasta, jota walwoessani oliwat rakastuneet kulkemaan. Minä olin Suomettaren nykyisessä kodissa olewinani. Sen musta-muotoisen akan, jonka satu sanoi Suomettarelta kodin wallanneen, muistan wielä ja ainakin hywin selwästi, minkä-lainen se oli. Pitkän-solakka ja keski-ikäisen näköinen, oli hänellä musta, leweöillä punaisilla

rannuilla juowiteltu hame päällä, ja tuli=punainen korkea säpsä päässä. Waan kaikkein kummin oli se, että milloin tyttöön taikka minuun katsahti, niin silloin löyhähti aina suusta ja sieramista sawu, jonka tuli=kiwelle haisewa katku oli niin katkera, että äkkinäinen oli pakahtua. Ja tuon joukossa on Suometar rukan täytynyt niin iso aika ikäänsä wiettää, ajattelin minä itselleni ja luulen, että kyynäl herahti silmääni.

Ikään olin jää=hywäiset ottaa, sillä jos tytön tila kyllä liikutti mieltäni, niin näin itsekseni akkaa wastaan ei olewan yrittämistäkään, ikään olin siis pois lähtemässä kumppalia awuksi etsiskelemään, kuin porstuasta kuului iso hälinä ja jalan polku, ja tytön koko ruumis käwi wapisemaan. Tulijat ei olleet siis hänelle toiwottuja, kuin niin pelkäsi heitä, jonka tähden minäkin päätin katsoa, mitä ne olisiwat.

Kuka woi hämmästykseni selittää, kuin näin, kunka=laisia tulijat oliwat? Pieniä, kuin kirkon=wäen sanotaan olewan, mustia, kuin kattilan kylki, aseilla ja pienellä pussilla warustettuja miesikö=, poikako=nalikoita tuli tuwallinen. „No saittenko jo sen uppi=niskaisen woitetuksi?“ kysyi emäntä, joka hywin iloisilla silmillä tulewia apulaisiansa katsoi. Kysymystä wastaamaan tunkeutui eräs wähää pitempi, joka pää=mieheltä näytti, heidän joukostansa, ja sanoi: „näittä suoloittasi, joita joka miehellä on kaulassa pussi, en tiedä kuinka olisi käynyt. Me aloimme jo wäsyä, naisen wäki alkoi olla woiton päällä, silloin ärjäsin: „pussista, pojat, solkkowoita

tuuleen!" Tuuli oli meidän puolella ja wei kaiken tämän kirkkaan tuhkan toisten silmille, josta eiwät tietäneet, mitä tekiwät, alkoiwat waan hurjentuneina toissansa leikata. Siitä ei ollut meidän waikea mennä heidän siwutsensa tyttöä kohden ja nyt odottaa se tuolla ulkona sinun tuomiotasi, korkea ruhtinatar." „Hywä! waan ennenkuin lewolle pääsette, woitte tätäkin wähän korjaella, sanoi hän ja katsoi Suomettareen, se on kaiken teidän poisolo-ajan niin tottelematoin ollut." Minä wapisin, millä tawalla olisi tämä korjaus tapahtuwa? — Kuin jouselta ammuttu nuoli töytäsi nyt koko näiden menninkäisten joukko, pää-miehen wiitattua, tytön päälle, eräs kapusi jo hänen olka-päilleen, eräät . . .

Mut silloin kuului ulkoa hirmuinen pamahdus, ja sen päälle jalo hohisenta, niinkuin suuri tuuli olisi noussut, tupa oli sawua täynnä, eikä hiiskaustakaan kuulunut, waikka noita-akan apulaiset ikään oliwat semmoista rähinää pitäneet. Minä kiirehdin ulos.

Nyt muuttui koko oloni yht'-äkkiä. Minä olin olewinani suurella summattomalla aawalla lakealla, jonka kahden puolen oli isot synkät tammi-metsät. Koko lakea, niin kauas kuin silmä kantoi, oli rahwaalta peitetty, niin että minusta tuntui kaiken maa-ilman kansa tähän kokoutuneen. Kaikki oliwat juhla-pukuinsa waatetetut, miehet sinisillä kauhtanoilla, waimot walkeilla esi-liinoilla. Ja waikka puoli-päiwän säteet kuumasti paahtoiwat, niin ei heitä kumminkaan näyttänyt wäsyttäwän, näkyiwät ikäänkuin jotakin eres-kummallista ja juhlallista odottawan.

Mutta rahwas=joukon keskessä oli yksi kohta tyhjä. Sille paikalle oli istuin walkeasta kiwestä rakennettu, ja kaikin puolin kullalla ja hopealla huoliteltu. Waan itse istuin oli kallis=arwoisella sametti=peitteellä katettu, ja sen sametin reunat wälkkäwillä helmillä päärmetyt. Istuin oli tyhjä, waan siihen sanottiin kohta istujia tulewan, ja rahwaan niitä odottawan. Sen juurella istui neljä walkea=weristä, taiwaan=kaunista impeä, kaksi kummallakin puolen. Ne oliwat lumi=walkeoissa waatteissa, kalleilla sinisillä wöillä wyötetyt. Heitä näkyi sama odottawa, sama toiwowa mieli ilahduttawan kuin rahwastakin.

Yht'=äkkiä nousi rahwaassa suuri hälinä, ja kaikki huusiwat, itä=puolista metsää osottaen: tuolla! tuolla! Minäkin kääntäydyin sinne päin, ja sanomatoin on se mieli=ala, johon jouduin, kuin hawaitsin että sama noita, jonka wasta olin nähnyt Suometarta kiusaawan, metsän reunasta liikkui apulaisineen rahwasta kohden. Minä ajattelin: sitäkö wasten tämä rahwas on kokoutunut, sitäkö wasten tässä nyt juhlaa pidetään? Waan kohta kuulin jyrähdyksen, ehkä taiwas oli aiwan selkeä, ja ukon nuoli kiisi akkaa kohden, räsähti, noita katosi — mutta siltä paikalta alkoi pieni sawu öllytä, rahwas sinnasi: Jumalalle kiitos! ja nyt arwasin, kuinka noidan oli käynyt.

Nyt loi rahwas silmänsä toiselle puolelle. Hiljainen soitto alkoi kuulua; kaikki paljastiwat päänsä, ja soittelon ääni waikutti niin jalosti, että tässä summat=

tomassa joukossa olisi kyynäleenkin tipauksen kuullut, niin hiljaa oliwat kaikki. Kuitenkin uskalsin eräältä wieressäni seisowalta mieheltä kysyä: ketä tähän odotetaan? Hän katsahti minuun kummeksien, kuin sitä kysyin, jonka kaikki maa-ilma tiesi. Kuitenkin suhahti korwaani: „Tähän odotetaan Suometarta, nuo neljä owat sen sisaret, mutta se tulee sen nuorukaisen, heidän lapsuutensa ystäwän kanssa, jonka hän on löytänyt, jota kaikki toiwoiwat.“ Nyt selwisi kaikki minulle.

Kohta lehahtikin kirkas, säteiltä ympäröity waunu, wedetty neljältä walkea-siipiseltä hewoiselta, istuimen eteen, ja siitä astui nuorukainen, jonka kaswot paistoi kuin aurinko. Se auttoi neitisen waunuistaan, jonka ilolla tunsin Suomettareksi. Hän oli waatetettu aiwan samalla tawalla kuin odottawat sisarensa, sillä eroituksella waan, että hänellä oli helmistä loistawa wyö wyöllään ja kirkas seppele otsalla.

Molemmat riensiwät niitä neljää kohden, waan soittelo muutti wähän luontoansa, se helisi niin, joten kielten ääntä ei ole kukaan tainnut kuulla.

Sisarekset ja nuorukainen halasiwat kaikki toisiansa ikään-kuin yhdellä sylellä, ja sywä, rajatoin ilo leimahteli heidän silmistänsä.

Mutta rahwas itki ilosta, minäkin tunsin kyynälten lämpimän kasteen kaswoillani ja — hawaitsin.

Ainesto.

Säkenet.

I. Sawolaisen laulu ..... Siw. 1.
Suomalainen sonetti ..... „ 3.
Suomen walta ..... „ 4.
Silloin saisi Tuoni tulla ..... „ 5.
Tuopa tuopi tuiman tunnon ..... „ 6.
Miksikä aina suret? ..... „ 8.
Uunna wuonna 1853 ..... „ 10.
M. A. Castrén'in haudalla ..... „ 12.
Päälle-kirjoitus Pyhän Henrikin muisto-patsaalle „ 13.
Kreikkalaisen wala. Saksasta ..... „ 14.
Wirolaisen walitus. Saksasta ..... „ 15.
II. Marian murhe. Latinasta ..... „ 19.
Koston päiwä. Latinasta ..... „ 21.
Kuolin-wirsi. Latinasta ..... „ 24.
Kaste. Saksasta ..... „ 27.
Kuolettaminen ja eläwäksi-teko. Saksasta ..... „ 29.
Jodokon leipä. Saksasta ..... „ 31.
Hewosen-kenkä. Saksasta ..... „ 34.
Huokaus työtä aljettaessa ..... „ 36.
Tunnon rauha ..... „ 37.
Köyhän wirsi. Geijer'in ..... „ 39.
Rikkaasta miehestä ja köyhästä. Runeberg'in „ 40.
Jumalan sanan arwo. Runeberg'in ..... „ 43.
Herran Temppeli. Runeberg'in ..... „ 45.
Walmistus kuolemaan. Runeberg'in ..... „ 47.
III. Pyydetty pyytäjä ..... „ 49.
Etelälle ..... „ 51.
Tarkk'-ampujan hyräily ..... „ 53.

Ruotulaisen morsian ..... Siw. 54.
Rannalla-istuja neito ..... „ 55.
Turha odotus ..... „ 56.
Runon-kerääjä ..... „ 58.
Kehen neito kaswanut. Serwialainen laulu .... „ 59.
Kukalle. Serwialainen ..... „ „
Tuomio. Serwialainen ..... „ 61.
Toiwomat. Serwialainen ..... „ 62.
Kirous. Serwialainen ..... „ 63.
Rakkaiden hauta. Serwialainen ..... „ 64.
Julkasematoin rakkaus. Serwialainen ..... „ 67.
Kuinka rakkaus tulee ilmi. Kreikkalainen ..... „ 68.
Angelika I. B. E. Malmström'in ..... „ „
Antun kihlaus ..... „ 69.
IV. Laulu Kellosta. Schiller'in ..... „ 71.
V. Kosken-laskijan morsiamet ..... „ 87.
Lähteelle kadussa ..... „ 90.
Kerjäläis-tyttö ..... „ 92.
Syys. Stagnelius'en ..... „ 95.
Laulu Anakreon'in tapaan. Stagnelius'en ..... „ 96.
Susi ja Lammas. Mukailema ..... „ 99.
Kettu ja Korppi. Mukailema ..... „ 101.
Matkaaminen. Herder'in mukaan ..... „ 103.
Kompia. Mukailemia ja oma-tekoisia ..... „ „
VI. Joulun-aatto. Saphir'in mukaan ..... „ 108.
Pohjan Eläimet. Almqwist'in mukaan ..... „ 114.
Satu ..... „ 125.

Hinta: 2 markkaa.